

181

ΣΥΛΛΟΓΗ ΟΝΟΜΑΤΟΘΕΣΙΩΝ

ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ, ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΗΛΙΑ Α. ΤΣΙΤΣΕΛΗ

(Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν τῷ περιοδικῷ «Παρνασσῷ»)

7

80

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ» ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Διευθυνόμενος ὑπὸ Σ. Π. Οίκογμου

1877

- 855 -

ΣΥΛΛΟΓΗ ΟΝΟΜΑΤΟΘΕΣΙΩΝ

ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ

186808
(B13082)

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

ΜΕΤΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ, ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΥΠΟ

ΗΛΙΑ Α. ΤΣΙΤΣΕΛΗ

Κεφαλλήνος

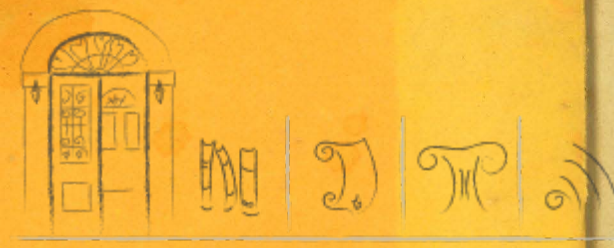
(Εξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν τῷ περιοδικῷ «Παρνασσῷ»)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΡΩΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ « ΠΑΡΝΑΣΟΥ »
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ὑπὸ Σ. Π. Οἰκονόμου
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

1877

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων ἀληθῶς στοιχείων τῶν ἀπαρτιζόντων τὸν χαρακτήρα τῶν ἔθνῶν ἐστὶν ἀναντιρρήτως καὶ ἡ γλῶσσα, ἥτις οὔσα τὸ ἐξωτερικόν τῶν διανοημάτων καὶ αἰσθημάτων περίβλημα ἀκολουθεῖ κατὰ πόδα σχεδὸν τὴν ἐκάστοτε ἐκείνου κατάστασιν καὶ ἐκπροσωπεῖ ἐν τῷ ἔθνικῳ βίῳ τὴν πιστὴν τοῦ ἔθνους εἰκόνα, ἀκμάζουσα μὲν ἐν κάλλει καὶ πλούτει ἀκμάζοντας, καταπίπτουσα δὲ εἰς πενίαν καὶ ἀχρειότητα, παρακμάζοντας. Τοιαύτης οὔσης τῆς γλώσσης, ἐν βεβαίως τῶν σπουδαίων μελημάτων τῶν ἀναδιφώντων τὰς δέλτους τῶν ἀνθρωπίνων γεγονότων, ἐστὶν ὄντως ἡ τῆς γλώσσης μελέτη καὶ ἡ ἔρευνα τῶν ἐν αὐτῇ τηρουμένων στοιχείων τῶν ἐκάστοτε ἔθνικῶν περιπετειῶν. Ἐκ τῆς ἐρέυνης ταύτης πολλὰ μέχρι τοῦδε ὠρίσθησαν καὶ ἡ ἱστορία καὶ ἡ ἀρχαιολογία ἐπλουτίσθησαν καὶ προήχθησαν.

Τὴν ἔθνικὴν ταύτην ἀνάγκην, ἥτις μάλιστα παρ' ἡμῖν εἶνε λίαν ἐπαισθητὴ, ὡς ἐκ τῶν ἀπείρων ἔθνικῶν συμφορῶν αἵτινες τὰ πάντα σχεδὸν κατέστρεψαν ἢ μετέβαλον, ὀφείλομεν μετὰ θερμῆς νὰ πληρωθῶμεν, διότι καίτοι πολλὰ ὑπὸ τὴν ἀχλὺν τῶν αἰώνων καὶ τὴν σποδὸν τῶν καταστροφῶν εὐρέθησαν λείψανα τῶν ἔθνικῶν περιπετειῶν, ἡ σύντομος οὐχ ἤττον καὶ ἐνδελεχὴς περὶ τὰ τοιαῦτα διατριβή, πολλὰ δύνανται ἔτι νὰ ἀνασκάψωσι ἐκ τῶν ὑπολειπομένων θησαυρῶν ἀπὸ τοῦ ἀπεράντου τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος πεδίου, πρὸς μείζονα διαλεύκαντιν τῶν στοιχείων καὶ τῶν συνδέσμων τῶν ἱστορικῶν ἀληθειῶν.

Δικαίως ἔθεν ἐπελάβοντο καὶ τελεσφόρως μάλιστα τελοῦσι τὸ ἔργον πολλὰ τῶν ἔθνικῶν σωματείων, ἐν οἷς καταλέγεται καὶ ὁ ἡμέτερος πολῦτιμος σύλλογος «Παρνατὸς», διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν Νεοελληνικῶν ἀναλέκτων πολλὰ ἐνεγκῶν εἰς φῶς σπουδαῖα ἐκ τοῦ καθημερινοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων, τὴν πορείαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τὴν ἔθνικὴν ἱστορίαν καὶ ἀρχαιολογίαν διαφωτίζοντα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν γενεῶν ἑλληνικὴν καταγωγὴν καὶ χαρακτήρα ἡμῶν διατρανοῦντα.

Ἐν τῶν πρὸς τοῦτο συνελεουσίων, ὡς νομίζω, ἐστὶ καὶ ἡ συλλογὴ τῶν κατὰ τὸν ἑθνομαθοεσιῶν. Καὶ ὄντως, ἀναγόμεναι αὐταὶ εἰς τὸν κύκλον τῆς γεωγραφίας καὶ τοπογνωσίας, χειραγωγούσι ἐξακριβούμε-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΠΕΡΤΡΙΟΥ

ναι και περιγραφόμεναι εύχερέστερον εἰς τὴν τελειότεραν γνῶσιν τῶν ἱστορικῶν συμβαμάτων και διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν καθ' ἕκαστα αὐτῶν, συνδέουσι τὰ δεόμενα ἰσχυροτέρου δεσμοῦ μέρη τῆς ἱστορίας και ἀρχαιολογίας: παρ' ἡμῶν δὲ σήμερον και ἔτι μᾶλλον ἄξιον λόγου σκοπὸν δύναται νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἡ τοιαύτη συλλογὴ, σκοπὸν καθαρῶς φιλολογικὸν και μάλιστα γλωσσικόν· δυνάμεθα μάλιστα νὰ εἴπωμεν ἔτι οὗτός ἐστι τὸ κυριώδεςτερον τέλος ἐν τόποις ὅπου σπουδαῖα πολεμικὰ ἢ κοινωνικὰ γεγονότα οὐχὶ πολλὰ ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις ἐγένοντο, ὡς ἐν Κεφαλληνίᾳ, και ὅπου εἶνε ἄρα ἄσκοπος ἢ πρὸς τοιούτων συμβάντων διευκρίνησιν ἡ γιγνομένη τοπογραφικὴ περιγραφή. Εἰς πολλὰς τῶν θέσεων τούτων διετήρησεν ὁ λαὸς λέξεις λίαν δηλωτικὰς τῶν ἐννοιῶν και χαρακτηριστικωτάτας τῶν θέσεων, λέξεις ἐνίοτε σπανίας, σπουδαῖον καθιστάμενας εὐρημα τοῖς ἀγωνιδῶς ἀροτριῶσι τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης τὴν ἀρουραν: τοιαύτας λέξεις ἀναφέρω λχ. τὰς, Φηράμενα, Ἄβυθον, Λέπεδα κλ. Εἰς ἄλλας δὲ ἐξοχικὰς τὸ πλεῖστον, ὁ λαὸς ἐτήρησεν οἰονεὶ ἐν παρακαταθήκῃ ἀπροσπελάστῳ, λέξεις καθ' αὐτὸ ἀρχαιοτάτας, συνενώσας ἐν ἄλλαις σὺν τῷ σπανίῳ τῆς λέξεως, και τὸ ποιητικὸν τῆς συνθέσεως ἀναλόγως τῷ τῶν ἀρχαίων χαρακτηρισμῶ τῶν τοιούτων τοποθεσιῶν, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ὠραίων λέξεων Ὑλη, Ὑθρον, Λάση, Ἀετόστασι, Κορακόλιθος, Βουκεντριᾶς κλ. ἐν γένει δὲ ἐὰν ἐξετάσωμεν, ὀλιγίστας θὰ εὕρωμεν λέξεις μὴ ἐλληνοφανεῖς τοῦλάχιστον, ἢ μὴ τηρούσας, εἰ και παρεφθαρμένως τὸ πλεῖστον, ἀρχαῖον θέμα, ἀρχαῖαν κατάληξιν και σχηματισμὸν, ἢ ἐν μικρᾷ παραλλαγῇ τὸν ἀρχαῖον τύπον, ὡς ἐπὶ τῶν λέξεων φ. ε. Βόβικες, Λειβαθῶ, Φεροῦσα. Ἀντιλαλοῦσα, Ταφιδός, Ἀράκλι, Δεματορά, Δίας κλ.

Και περὶ γλώσσης ἐν τῇ νήσῳ ταῦτα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν διὰ τὸ σύντομον ὅμως, ἀφιέμεθα τὴν ἱστορίαν και ἐξέτασιν τῶν καθ' αὐτὴν ἐν χρόνῳ εὐθετωτέρῳ. Δὲν σφαλόμεθα νομίζοντες ὅτι ἐκ καλλιρροῦ πηγῆς ἀντλοῦμεν ἢ Κεφαλληνία παρέχει πολλὰ τὰ διαφέροντα ἐν τῇ περὶ τῶν τοιούτων μελέτῃ. Ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μετ' ὧν συνηγωνίσθη και κατέπεσε, μεταβάσα ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τῶν Μακεδόνων και Ῥωμαίων εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς και ἀπὸ τούτων εἰς τῶν Ταραντίνων και Τοχίων (Tochi) και τῶν ἄλλων Φράγκων και ἀνατολιτῶν κατακτητῶν τὴν ἐξουσίαν περιελθοῦσα, μέχρις οὗ μετὰ μακροαῖονα πολυκύμαντον βίον τῆς ποθητῆς ἔτυχεν ἐλευθερίας, ἐτήρησεν οὐχ ἥττον ἀνθηρόν τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα και παρὰ τὴν γλώσσαν και τὰ ἔθιμα και ἤθη,

διετήρησε τὰς ὠραίας ὀνοματοθεσίας αὐτῆς, ὧν ἀτελεῖ ἡ συλλογὴν ἐκδιδόμεν σήμερον, κυρίως τὰς ἐν Πάλῃ θέσεις περιλαβόντες, ἀναβάλλοντες δὲ τὴν συμπλήρωσιν, κατὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν Κεφαλληνικῶν μετὰ τὸ πέρας τῶν νομικῶν ἡμῶν σπουδῶν ἐκδοθησομένων, ὅπου ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ θὰ ἐπιληφθῶμεν και τὰ περὶ αὐτῶν. Βεβαίως, ὡς και ἐν τῇ ὀμιλουμένῃ γλώσσῃ, δὲν δύναται τις ν' ἀρνηθῇ ὅτι και ἐν ταύταις δὲν ὑπελείφθησαν ξενικαὶ τινὲς λέξεις, ὡς, Μιροβίγγλι, Ἀρίγγος, Βιλλατόρρια, Σίσια, Πισκάρδο, Βαρδιᾶνοι, Γερογόμπος, ἢ βυζαντιακαὶ καταλήξεις ἐκ τῶν ἀπὸ τῆς Λατινικῆς εἰς τὴν Βυζαντιδα φωνὴν μετενεχθειῶν, ὡς ἡ κατάληξις ἄτα τῶν πλείστων τῆς Κεφαλληνίας χωρίων ἢ ἡ κατάληξις ἄτο, ἄδα, ἄλλ' ἢ ξενικὴ ἐπιρροὴ οὔσα ἄλλως τε φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς πολυχρονίου ἐπιμιξίας και τῆς ἀναγκαστικῆς τῆς ξένης φωνῆς χρήσεως, εἶνε ἐλαχίστη, ἀποσβέννυται δὲ σχεδὸν και καταρρέει ἐν ταῖς μεμακρυσμέναις κώμαις, ἐνθα ἀμιγέστερον βίωσαντες οἱ κωμῖται τὴν τοιαύτην ἐπίδρασιν φυσικῶς ἀπέκρουον. Ἐκεῖ μετὰ τὴν τῶν ποιμένων και τῶν βουνῶν σώζονται θέσεων ὀνομασῖαι, τιμαλφῆ τῆς γλώσσης λείψανα, ἰδιωτισμοὶ ἀξιοσημεῖωτοι και διαλεκτικοὶ τῷ τῶν πλείστων αἰολοδωρικοῦ μεγίστης σπουδαιότητος (α). Τίς δὲν θὰ θαυμάσῃ διὰ τὴν λέξιν Παγά ἢ διὰ τὴν λέξιν Βᾶτσα κλ., τίς δὲν τέρπεται διὰ τὰς λέξεις Ὑλη, Ὑθρον, Ἀμμοῦσα, Ἀξυλο, Ἡμερο; Κρήνη;

Ἐξ ὅλων τούτων ἐνόμισα οὐ μόνον οὐκ ἄτοπον, ἀλλὰ και ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῆς τοπικῆς φιλοτιμίας και τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος νὰ συλλέξω τὰς ὠραίας τῶν τῶν ταύτας ὀνοματοθεσίας, πεποιθὼς ὅτι παρέχω και τῇ γενετείρᾳ Κεφαλληνίᾳ κλέος και τῇ ἱστορίᾳ τῆς γλώσσης κειμήλιον (6).

Ἡ ξηρὰ ὅμως κατάταξις τῶν λέξεων θὰ εἶχέ τι τὸ μονότονον και ἀτερπές και ὀλίγον, ὡς εἰκός, κινοῦν τὸ διάφορον, ὥστε δὲν ἐνόμισα ἄσκοπον και ἄσχετον πρὸς τὸ ζήτημα ν' ἀναφέρω ἐκάστοτε ἀρχαιολογικά τινα και ἱστορικά τῆς νήσου, προσέτι δὲ νὰ παρενείρω ἐνίοτε πα-

(α) Οἱ Κεφαλλῆνες ἦσαν Αἰολεῖς, ἐκτὸς τῶν Παλέων, οἵτινες ἦσαν Δωριεῖς Ἰδε Atlas Antiquus ὑπὸ Alb. Forbiger.

(6) Ὀνοματοθεσίαι ἀρχαῖαι τῆς νήσου ὀλίγα ἀπαντῶσι παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις γεωγράφους και περιηγηταῖς Στράβωνι, Σκύλακι, Ἀρτεμιδώρῳ, Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ, Πausanίᾳ καὶ ἄλλοις. Ὁμοίως νεωτέρων θέσεων ἔγραψάν τινα ὁ Goodisson, ὁ Mansueti, ὁ Leake, ὁ Zerbos, ὁ Bory de S. Vincent και ὁ I. Παγκαθῆς ὅστις ἔγραψε πολλὰ ἀλλὰ οὐχὶ τόσον ἀκριβῆ ἐν τῷ ἀξιολόγῳ ἄλλως τε τριτόμῳ αὐτοῦ συγγράμματι «Ἑλληνικά». Καὶ ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀνθολογίᾳ εὕρηται τινα.

ραδότητες τινας και άλλα ποικίλα σχέσιν έχοντα προς τὰς περιγραφο-
μένας θέσεις ίδια, ή καθ' ἑλον ἐξεταζομένας. Οὕτω τὸ ἔλον κτάται
ποιάν τινα ἐνότητα, και ἐν μικρᾷ εἰκόνι δύναται νὰ ὑποδείξῃ πως τὸν
χαρακτήρα τῶν διαφόρων ὑπὸ μελέτην τῆς νήσου στοιχείων.

Αἱ ὀνοματοθεσίαι αὗται, ὡς σὺνήθεις σχεδόν, ὀρίζονται περίπου ἐκ
τῶν ἐξῆς:

α'. ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ ἐδάφους· ὡς Ἀμμοῦσα, Δύσκολο, Λι-
θερῆ, Χαλέπαις κλ.

β'. ἐκ τοῦ χρώματος· ὡς Κόκκινος βράχος, Ἀσπραις πέτραις
Μαύρη κλ.

γ'. ἐξ ἐκκλησιῶν σωζομένων ἢ μὴ, ὡς Ἅϊς Γιώργης, Ἅϊς Κοῦ-
λος (Ἅγιος Βουκόλος), Ἁγία Ἄννα, Ἁγία Ἐλεούσα (ἡ ἔλεουσα).

δ'. ἐκ τοῦ σχήματος· ὡς Ἐὺ (εὖ) Δράπανος, Ὀρτολίθια, Δι-
χαλαίς κλ.

ε'. ἐξ ἀρχαίας ὀνομασίας παρεσθαρμένης τὸ πλεῖστον· ὡς Ταφιὸς,
Σάμο, Κρανια, Ἀράκλι, Κορωνοί. κλ.

ς'. ἐκ τοῦ ὀμαλοῦ ἢ μὴ· ὡς Μαλά (ὀμαλά) Κορακόλιθος, Ἀετό-
στασι, Ἐρμυὸς, Ἐρυσσο, Ἀπαλοχέρα, Χυμωνικό. κλ.

η' οἰκογενειῶν· ὡς Κλαδάτο, Τυπαλδάτα, Μεταξάτα κλ.

θ'. ἐκ δένδρων ἢ ἄλλων φυτῶν· ὡς Ἐληὸς, Μονοληά, Σπά-
θη, Σπάθη, Κληματσιά κλ.

ι'. ἐξ ἰδιοκτητῶν· ὡς Στράτης, Μαροῦλι, Κόκκολου κλ.

ια'. ἐξ ἱστορικῶν λόγων· ὡς Πισκάρδο, Σίσια κλ.

ιβ'. ἐκ τοῦ ἡχητικοῦ τῆς θέσεως· ὡς Φώνισσα, Ἀντιλαλοῦσα.

ιγ'. ἐκ βρῦσεων και κήπων· ὡς Παγά, Πηγῆ, Κρήνη, Βροντηνὸν,
Κηπάρια, Κηπούρια κλ.

ιδ'. ἐκ τῆς ιδιότητος ἢ τῶν ἀποτελεσμάτων· ὡς Τρέμουλλα, Κα-
ραβοκλάσι, Κουνόπετρα.

ιε'. ἐκ τοῦ προσρισμοῦ· ὡς Ἀλώνια, Λινοβροχειό.

ισ'. ἐκ τοῦ κυνηγίου· ὡς Φηράμενα, Τρυγωνᾶς.

ις'. ἐκ φόνων συμβάντων ἐκεῖ ὡς Σ' τοῦ Σανιτᾶ (ἐπὶ τῆς εἰς Χαι-
ριατά τῆς Κατωγῆς ἀγούσης). Σ' τοῦ Γουρέ κλ.

ιη'. ἐκ τοῦ κλήματος· ὡς Βαρεία, Γεοιά.

ιθ'. ἐκ τοῦ στενοῦ ἢ μὴ τῆς θέσεως· ὡς Κλεισοῦρα, Πλατυμ-
πόρος.

κ'. ἐκ μύλων, ποταμῶν, μανδρῶν, καλυφῶν κλ.

ΟΝΟΜΑΤΑ ΘΕΣΕΩΝ ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

Μετὰ τοπογραφικῶν, ἱστορικῶν και ἀρχαιολογικῶν σημειώσεων

Α

Ἀβγασταριά· Μικρὸς ὄρμος ὑπὸ τὴν μονὴν τῶν Κηπουρίων νοτιοδυτικῶς
τῆς νήσου, ὅπου γίνεται ἡ ἐπιβίβασις και ἐκφόρτωσις τῶν τῆς μονῆς πραγ-
μάτων. Ἐκ τοῦ *ἐκβαίρω* ἐξ οὗ τὸ κοινὸν ἄβγα=ἔξοδος.

Ἄβυθος· Πολλαχοῦ ὑπάρχουσι τοιαῦται ὀνομασίαι ἐν τῇ νήσῳ, χαρακτη-
ριστικώταται δὲ τῆς ἐννοίας εἶνε, ἡ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πάλης βυθεῖα σπηλᾶς
και ἡ βαθυτάτη ἐν Σάμῃ λίμνη, ἣτις και Ἀκωλή λέγεται. Ἄβυθος, α στε-
ρητ. και βυθός.

Ἄγγασιαῖος· θέσις βραχύδης παρὰ τῇ κόμῃ Καμιναρῆτα.

Ἄϊς Γεώργης· Ἀκρωτήριον πρὸς τὰ νοτιοανατολικά τῆς Κράνης, ὅπου
ἐρείπια ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Διὸς κατὰ τὰ Goodisson (142).

Ἁγία Ἀννατῆ· Τὸ πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἴνου ὄρος. Παρ' ἀρχαίοις ἐλέγετο
Βαία ὁ δὲ κάτοικος Βαίατης, ἀπὸ Βαίου τοῦ κυβερνήτου τοῦ Ὀδυσσεῶς ὡς
ἀναφέρουσιν ὁ Στράβων, ὁ Στέφανος Βυζάντιος και ὁ Μελέτιος ἐν τοῖς Γεω-
γραφικοῖς των. Ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου, καθ' ἃ λέγει ὁ Αἰλιανὸς, αἱ αἴγες ἐπὶ
ἐξ μῆνας νερὸν δὲν πίνουσιν, ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς αὔρας δροσίζονται, προσδὲ
ὅτι ἐπ' αὐτοῦ τὰ θρέμματα ὡς ἐκ τινος χόρτου ὅπερ τρώγουσι ἐπιχρυσούν-
ται τοὺς ὀδόντας, τοιούτους δὲ και μόνους και εἰς πρόβατα και ἐν σιαγῶσι
πολλοὺς κἀγὼ εἶδον. Περίεργος ἡ πρόταξις τοῦ Ἁγιά, ὡς και εἰς ἄλλας
λέξεις καιτοι μὴ ὀνόματα ἀγίων, ὡς Ἄϊς Μηλιανὸς, Ἁγία Μελισ-
σάρη, κλ.

Ἁγία Ἐυφημία· Λιμὴν τῆς Πυλάρου και μικρὰ κωμόπολις, ὅπου πρό τινων
ἐτῶν ἔκτισε μονὴν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίης Εὐφημίας, ὁ ἀείμνηστος ἀρχιμικ-
νδρίτης Σωρρόνιος ὁ Μακρῆς, καταλιπὼν δὲ μετὰ θάνατον σπουδαίαν περιου-
σίαν πρὸς συντήρησιν πτωχοκομείου ἐν τῇ μονῇ. Ἁγία Εὐφημία ἐκαλεῖτο
και τὸν 17ον αἰῶνα ἡ θέσις, καθ' ἃ φαίνεται ἐν τῷ χάρτη τοῦ πατρὸς Co-
ronelli γράψαντος τὸ νηολόγιόν του τῷ 1696.

Ἁγία Πελαγία· ὄρμος πρὸς τὰ δυτικά τῆς ἐπαρχίας Κράνης, πιθανῶς ὀνο-
μασθεῖα αὕτως ἐκ τινος ἐκκλησιαστικῆς καταστραφείσης.
Ἁγία Φωφία· μονὴ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων (ἐκ τοῦ τροπαρίου τῶν

Ἀποστόλων εἰς δ λέγονται ἀπόστολοι *φανέρτες* κλ.) ἐν Σάμῃ, νοτίως τῆς πόλεως, ἐπὶ λόφου ὅπου τὸ πάλαι ἡ ἀκρόπολις *Κύατις* ¹.

Ἀγρούς· γλῶσσα γῆς εἰς τὰς νοτίας παραλίας τῆς Πάλης ἀκανθώδης καὶ προεξέχουσα. Δὲν σώζεται παράδοσις περὶ τινος ἐκκλησίας ἐκεῖ, ὥστε ἡ καθ' ἃ εἴπομεν, ἐν λέξει Ἀγιά *Δυνατή*, κατατακτέα καὶ ἡ λέξις αὕτη εἰς τὰς ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον κληθείσας, ἢ ἄλλως δὲν εἶνε ἀπίθανον, ὡς ἐκ τοῦ θυελλώδους τῆς ἐκεῖ θαλάσσης καὶ τῶν συμβαινόντων ναυαγίων νὰ παρήχθη ἐκ τῆς ρίζης τοῦ ἄγγυμι.

Ἀγιά Ρουσαλή· Ἀκρωτήριον παρὰ τὸ Γουισκάρδον (ἕως Ἀγία Ἱερουσαλήμ).

Ἀγκῶνας καὶ ὁ κάτοικος Ἀγκωνιάτης· Χωρίον τοῦ δήμου Θηναίας. Ἑλληνική ἡ λέξις ἐκ τοῦ ἀγκῶν ὅπερ ἐσήμαινε καὶ τὸ κυρτὸν τῶν αἰγιαλῶν, ἀκρωτηρίων κλ. Περιέργος καὶ ἡ ὁμωνυμία πρὸς τὴν Ἰταλικὴν πόλιν.

Ἀγγή· πλησίον τῆς κόμης Αἰθέρος ἐν Πάλῃ.

Ἀγραδί· θέσις ἰκανῶς κεκαλλιεργημένη ἐν Χαυδάτοις τῆς Πάλης. Ἐκ τοῦ ἀγρός.

Ἀγριλος· εἰς Χαυριᾶτα τῆς Πάλης ὡς ἐκ τῆς ἐκεῖ ἀγριελιάς. Ἡ κυρὰ ἀφ' τὸν Ἀγριλο λέγεται παρὰ τῶν χωρικῶν ἢ ἐκεῖ ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου, ὡς καὶ ἄλλαι ἐκκλησίαι διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐκλήθησαν, ὡς ὁ Ἀῖς Θανάσης στὰ κυπαρίσσια, ἢ ἁγία Παρασκευὴ στὸ ξερριζωμένο κλ. Ἀγριλος μεγεθ. τῆς λέξεως ἀγρίλι· εἶνε σύνηθες τῇ Κεφαλλ. διαλέκτῳ ἢ ἀπὸ θήλεως εἰς ἄρρεν μετατροπὴ ἐπὶ τὸ μεγεθυντικώτερον ὡς ἔλατος ἀντὶ ἐλάτη βρόντος ἀντὶ βροντῆ κλ.

Ἀετόστασι· θέσις ἀπόκρημνος καὶ πετρώδης προσιτὴ τρόπον τινὰ μόνον τοῖς ἀετοῖς (ἀετὸς—Ἰστυμι) παρὰ τὴν ὄρεινὴν κόμην Καμιναρᾶτα.

Ἀζώγερας· ἄγονος λόφος παρὰ τῇ κόμῃ Βουνὶ ἐν Κατωγῇ τῆς Πάλης (ἄ—ζωηρός).

Ἀθέρας (ὀ)· χωρίον εἰς ἀνεμῶδες πεδῖον κατὰ τὰ ἀρκτικά τῆς νήσου. Ἐκ τοῦ αἰθήρ πιθανώτατα. Παρὰ τισι συγγραφεῦσιν ἐσφαλμένως ἀπαντᾷ τὰ Ἀθηνα, οὕτως ὅμως οὐδέποτε λέγεται, ὡς καὶ Ἀττέρα ².

Ἀλαφίτρα· θέσις ἐν Ἀνωγῇ.

Ἀλαφῶνα (ἦ)· θέσις ἐν Κραναίᾳ.

Ἀλατινῆ· θέσις παρὰ τινὰ αἰγιαλὸν τῆς Θηναίας (ἄλας).

Ἀλαφοκλιστρα· μικρὸν δάσος ἐν Θηναίᾳ, καθ' ἃ δὲ μὲ ἐπληροφόρησαν χωρικοὶ τινες, ἐκλήθη οὕτω διότι οἱ Ἑνετοὶ ἔφεραν ἐκεῖ ἐλάφους πρὸς ἐγκλιμάτισιν, τάξαντες μάλιστα κατὰ τοῦ φανερόντος τινὰ τούτων, ποιήνῃ ὅπως δίδῃ τὴν τιμὴν δώδεκα τοιούτων!

1 T. Livius B. 38. — Ζερβὸς Ἀρχ. λείψ. Κεφαλλ. σελ. 48.

2 Ραγκαβῆς, Ἑλλ: Γ. 730. Bory de S. Vincent 362.

Ἀλεξάνδρεια· Λιμὴν τις ἐκ τῶν πρὸς τὴν Πελοπόννησον παρὰ τῇ Σάμῃ κειμένων. Κατὰ τὸν μεσαίωνα ἐλέγето Valle d' Alessandria, σήμερον ὅμως σπκνίως λέγεται. Ἀγνοῦ τὴν ἱστορικὴν τῆς θέσεως, ὡς καὶ τῶν λιμένων τῆς Ἰσπανίας, καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Δουκάτου (Capo Ducato).

Ἀλουπότρυπαις· παρὰ τὰ Χαυδάτα τῆς Πάλης, ὡς ἐκ τῶν ἐκεῖ τρωγλῶν (=τρυπῶν) ἀλωπέκων.

Ἀμμουδαραις· θέσις εὐφορὸς λίαν εἰς τὰ περὶχωρα τῆς πόλεως Ληξουρίου, διὰ τὸ ἀμμῶδες τῆς γῆς ὀνομασθεῖσα οὕτω.

Ἀμμοῦσα· θέσις ἐν Πάλῃ ἀμμώδους ἐδάφους. Καὶ εἰς τὴν λέξιν ταύτην ὡς καὶ εἰς τὴν προηγουμένην ἡ σημασία εἶνε μεταφορική, οὐχὶ δηλ. διότι αἱ τοποθεσίαι εἶνε καθαυτὸ ἀμμῶδεις, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ μὴ πετρώδους καὶ τοῦ εὐαρότου αὐτῶν διὰ τὸ μὴ συμπαγῆς τῆς γῆς.

Ἀραδεντράδες· δεινρώδης τοποθεσία παρὰ τὰ Σβορωνᾶτα τῆς Λειβαθοῦς.

Ἡ λέξις ἐλληνικωτάτη, ἀλλ' ἀπαντᾷ κυρίως ἐπὶ ἀνερπουσῶν ἀνὰ τὰ δένδρα ἀμπέλων, ὅθεν συνεκδοχικῶς καὶ ἡ ἐπέκτασις τῆς σημασίας ¹.

Ἀρτιλαλοῦσα· ἐν Ἀνωγῇ τῆς Πάλης, διὰ τὸ ἠχητικὸν τῆς θέσεως· ἡ λέξις ἐλληνικωτάτη.

Ἀρτίσματος· ὄρμος καὶ μικρὸν ἀκρωτήριον ἀντικρὺ τῆς πόλεως Σάμης. Ἐκ τῶν λιμένων τῆς νήσου, εἰς μόνος ἀπαντᾷ παρ' ἀρχαίους ² ὁ Πάνορμος ἀπέχων τῆς Ἰθάκης σταδίου δύο καὶ δέκα· ἐκεῖ ἦν καὶ ἱερὸν Ἀπόλλωνος καθ' ἃ λέγει τὸ σωζόμενον δίστιχον ἐπίγραμμα Ἀντιπύτρου τοῦ Θεσσαλονικέως,

Φοῖβε Κεφαλλήνων λιμενόσκοπε θίνα Πανόρμου
Ναίων τρηχέης ἀντιπέραν Ἰθάκης.

ἀγνοοῦμεν ὅμως τίνα ἐκ τῶν πολλῶν πρὸς Ἰθάκην λιμένων ἐνόει συγγραφεύς. Τὸ ὅτι δ' ἔλατρεύετο ἐν Σάμῃ ὁ Ἀπόλλων, τοῦτο εἶνε ἀναντίρρητον, δηλοῦται δὲ καὶ ἐκ πολλῶν ἀρχαίων νομισμάτων, ἐφ' ὧν ὑπάρχει διαφνηφόρος κεφαλή τοῦ Ἀπόλλωνος (Φοῖβου).

Ἀρτρονᾶς· θέσις ἐν Ἀνωγῇ.

Ἀρωῆ (ἄνω γῆ)· ἡ πρὸς τὰ βόρεια τῆς Πάλης ὠραία περιοχὴ ³.

Ἀξύλο· θέσις δεινρώδης εἰς τὸν Ἀθέρα (α ἐπιτ. ξύλον).

Ἀπαλοχέρα· πεδιάς ὁμαλὴ ἐν Ἐλειῶ.

Ἀπαρταῖς· θέσις ἐν Ἀνωγῇ.

Ἀπέλατη· θέσις ἔρημος καὶ κρημνώδης παρὰ τὸν Ταφιὸν (ἀπέλαστος).

1 Περὶ Φοῖβου τὴν πρὸ Ἀθηναίων 15. 685. Α. — Θεόκριτον Εἰδ. 5. 5. κλ.

2 Ἰσχυροῦ Β. E. Anthol: Jacobs vol. ii 99.

3 Ἀνωγῆ λέγεται διὰ τὸ ὑψηλὸν καὶ ἀνωφερὲς τῆς θέσεως. Ἡ ἔκθλιψις τοῦ γ εἶνε συνήθης ὡς Κατωγῆ, Ἰδία (γῆδία), οὐροῦνι (γουροῦνι) κλ. ὡς συνήθης καὶ ἡ ἐπένησις καὶ πρόταξις αὐτοῦ ὡς γῆδίας (ἰδίας), προγεστῶς (προεστῶς), Μαρίγια (Μαρία) κλ.

Ἀπηγάρι· θέσις παρὰ τὰ Χαυδάτα τῆς Πάλης διὰ τὰ ἐκεῖ φυόμενα πήγανα ¹.

Ἀπήδημα· ἀπόρημος ἀκτὴ ἐν Πάλῃ.

Ἀράκλι· τὸ Ἡράκλειον ἐν Πρώνοις πρὸς ἀνατολὰς τῆς νήσου, ὅπου τὸ πάλαι ἐλατρεύετο ὁ Ἡρακλῆς καθ' ἃ φαίνεται καὶ ἐξ ἀρχαίων νομισμάτων ². Ὁ κῆρυκος Ἀρακλισιῶνος. Ἐσφαλμένη ἡ ἐκδοχὴ Ἀρακλι ἐν τῷ Ἱστορικῷ δοκιμίῳ περὶ Κεφαλληνίας ³.

Ἀρβαρίταις· θέσις ὅπου πίπτει πολὺ κυνήγιον ἀγνώστου ἱστορίας.

Ἀρίγγος· θέσις βουνώδης παρὰ τὰ Χαυριᾶτα τῆς Πάλης.

Ἀρμάκι Σερδῆ· λοφίσκος ἄγονος ἐν Κατωγῆ. Ἀρμάκια ὁ λαὸς λέγει τὰ διὰ πετρῶν ἢ ὑψωμένου χώματος μικρὰ χωρίσματα τῶν ἀγρῶν, ἡ δὲ λέξις ἴσως ἐκ τοῦ ἔρμαξ = ὕφαλος πέτρα.

Ἀρρικᾶτα· χλοερὰ τοποθεσία παρὰ τῆς κώμης Χαυδάτα.

Ἀσπαράγγος· βουνὸν πλησίον τῶν Ἰλλάρων διὰ τοὺς ἐκεῖ φυομένους ἀσπαράγγους.

Ἀσπρογέρακας· χωρίον τοῦ δήμου Ἐληοῦ ἐν Κράνῃ.

Ἄσσο καὶ οὐχὶ Ἄσσον (τὸ) ⁴ καὶ Ἄζος· ⁵ κωμόπολις καὶ μέγα φρούριον ἐπὶ χειρσονήσου πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς νήτου. τὸ φρούριον ἀνηγέρθη ἐπὶ Ἐνετῶν κατὰ τὸ 1595 πρὸς ἀσφάλειαν τῶν κατοίκων τῆς Θηναίας, Ἐρύσου καὶ Πυλάρου ἕνεκα τῶν ἐκεῖ συνεχῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν, ἐσώζοντο τότε ἐκεῖ μάλιστα καὶ λείψανα παλαιοῦ ἐρείσματος ⁶. Ἐνίοτε ἀπαντᾷ Νάσσο, ὅπερ ὅμως δὲν λέγεται ἐν τῇ νήσῳ· ὁ συγγραφεὺς δὲ διατριβῆς τινος περὶ Κεφαλληνίας ἐν τῇ Συμυρναίᾳ «Ἀποθήκη τῶν ὠφελίμων γνώσεων» ⁷· λέγει, ὅτι ἐκεῖ ἦν, ἡ ἀρχαία Νίσαιος, οὗτινος βεβαίως παρεφθαρμένον εἰκάζει τὸ σωζόμενον Νάσσο, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἱστορικοῦ δοκιμίου ὅστις λέγει ὅτι ὠνομάζετο παρ' ἀρχαίους Νάξος, δὲν ἀναφέρουσι ποῦ εὗρον τι τοιοῦτον, ἐγὼ τοῦλάχιστον καὶ εἰς τοὺς περὶ Κεφαλληνίας γράψαντας καὶ εἰς ἄλλους συγγραφεῖς οὐδέποτε τοιοῦτόν τι ἀπήντησα. Δὲν εἶνε ἀπίθανος ἡ ἑλληνικὴ καταγωγὴ τῆς θέσεως κληθείσης ποτε Ἄσσο ἢ Ἄσος ἀφοῦ πολλὰ πόλεις παρ' ἀρχαίους ἔφερον τὸ ὄνομα τοῦτο, ἴσως δὲ ἦν πολίχνη τις, ἀφοῦ μάλιστα καὶ παλαιοῦ ὀχυρώματος λείψανα εὐρέθησαν ἐκεῖ κτιζομένου τοῦ

1 Κοινῶς τὸ χόρτον λέγεται Πήγανος ἢ καὶ ἀπήγανος κατὰ τὴν συνήθη πρόταξιν γοῦ α ὡς ἀθημωνία (θημωνία), ἀθανάσιμος (θανάσιμος), ἀμάχη (μάχη), κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀρχαίων στάχυς—ἄσταχυς, σταφίς—ἄσταφίς.

2 Ἰον. Ἀνθολογ. 5. 113.—Ζερβός Ἀρχ. λειψ. Κεφαλλ. σελ. 58.

3 Ἰον. Ἀνθολ. 5. 113.

4 Ῥαγκαβ. Ἑλλ. Γ 730.

5 Lacroix. îles de la grèce. 614.

6 Coronelli p. 178.—Α. Χιωτῆς 3. 146.

7 Τόμ. Ε', σελ. 77.

ἐνετικοῦ φρουρίου. Ἡ Ἄσσος ἐπὶ Ἐνετῶν ἦν ὀχυρώτατον φρούριον, διάγραμμα δὲ αὐτοῦ εὑρηται ἀκριβὲς παρὰ Coronelli ¹ ὅστις μάλιστα λέγει ὅτι διηκείτο ὑπὸ προβλεπτοῦ (proveditore) ἀνανεομένου ὑπὸ τοῦ μεγάλου συμβουλίου ἀνά τριάκοντα δύο μῆνας.

Ἀστεράτο· δύσβατον μέρος παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα.

Ἄτρο (ἡ)· φαρχηγώδης τοποθεσία εἰς τὰς ὑπώρειας τοῦ Αἴνου ὅπου καὶ μονή· πιθανῶς ἐκ τοῦ ἄτροον.

Αὐγὸ· ὠῶδες βουνὸν ἐν Θηναίᾳ.

Ἀφράτο· θέσις χλοερὰ καὶ πολύρρους ἐν τῷ δήμῳ Εἰκοσιμίας. Ἐκ τοῦ ἀφρός.

B

Βάλταις· θέσις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Πρώνοις, κληθεῖσα οὕτως ὡς ἐκ τῶν ἐκεῖ ἐλωδῶν τόπων.

Βάλτος ὡς κύριον ὄνομα. Τὸ μεγάλῃς ἐκτάσεως ἔλος τὸ ἀρκτικῶς τῆς πόλεως Ληξουρίου πρὸς τὴν παραλίαν κείμενον ².

Βαρβάρω (ἡ)· θέσις τὸ πλεῖστον πετρώδης ἐν Κατωγῆ. Δὲν εἶνε ἐκεῖ ἐκκλησία τις ὅπως ὑποτεθῆ ὅτι ἡ θέσις ἐκκληϊτό ποτε Ἁγία Βαρβάρα, ὥστε δὲν εἶνε ἀπίθανος ἡ μεταφορικὴ ἐκ τοῦ βάρβαρος σημασία, δηλ. γῆ μὴ ἡμερος, ἀκαλλιέργητος, κλ. Τοιαύτη θέσις, ἀπόρημος μάλιστα καὶ φρικώδης τὴν θέαν εἶνε εἰς Κραναίαν ἐπὶ τῆς εἰς Ὀμαλὰ ἀγούσης Ἄϊς βάρβαρος ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον καλουμένη, ὅπου εἶνε μὲν μικρὰ τις ἐκκλησία λελαξευμένη εἰς τὰ βᾶθη τοῦ κρημοῦ, ἀλλὰ δὲν τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ Ἄϊς βάρβαρος δὲν εὑρηται ἐν τοῖς ἀγιολογίοις τῆς ἐκκλησίας, ὥστε καὶ ἐνταῦθα πιθανὴ ἡ ἐκ τοῦ βάρβαρος παραγωγή. (Ἰδ. Ἁγία Δυνατή.) ³

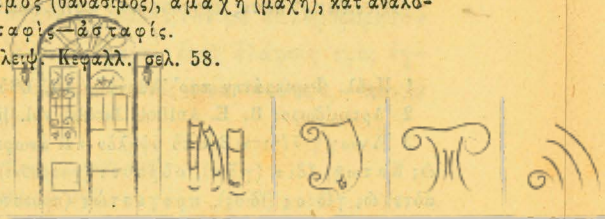
Βαρειά· πλησίον τῆς κώμης Σβορωνάτων τῆς Λειβαθοῦς, εἴτε διὰ τὸ βαρὺ (μὴ ὑγεινὸν τοῦ κλίματος) εἴτε διὰ τὸ βαρὺ τοῦ χώματος ἄτε ὑγροῦ.

Βαρδιᾶροι· ὁ εἰς νότον τῆς Πάλης σκόπελος ἐφ' οὗ καὶ πρώτης τάξεως φᾶρος ἐπὶ ὑψηλοτάτης στήλης ἐγεροθείσης ἐπὶ Ἄγγλων, καὶ μονὴ τῆς Εὐαγγ-

1 Isolario· ἐν λεξ. Κεφαλληνία.

2 Ἡ λέξις βάλτος γίνεται ἐκ τοῦ ἄσσοσ δωρ ἄλτος μὲ τὸ δίγαμμα Βάλτος (Βυζαντ. Λεξ. νεοελλ. γλώσσ.) Ἡ λέξις Βάλτη ἐπὶ τοιαύτης σημασίας εὑρηται καὶ παρὰ Δουκαγγίφ (Α. 171.)

3 Τὰ ἐν τῷ κειμένῳ κατὰ τὴν πρώτην ἐκδοσιν γραφέντα δὲν ἔχουσιν ὀρθῶς. Ἐκ νεωτέρων βραβυλωνίων εὗρον ὅτι ὀρθῶς ἄγιος Βάρβαρος ὁ πενταπολίτης, πιθανώτατα δὲ ἡ ἐκκλησία ἐκεῖ ἐπὶ ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Βαρβάρου ἦτο καὶ ἐν τῷ χωρίῳ Ἡστακίῳ πρὸς Κεφαλλίαν. — Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ψάλλεται τῇ 15 Μαΐου (Πανδ. ἐν Βιβλιακοῖς (ἀγνώστον βιβλίον κατάλογος) ὑπὸ Π. Λάμπρου. τομ. θ. 271).

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΚΛΕΙΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

παρ' ἀρχαίοις δὲ Ἀστερία καὶ Ἀστερίς καὶ δύο λιμένας ἔχουσα καὶ πόλιν Ἀλαλκομενάς.

Ἔστι δὲ τις νῆσος μέση ἀλλὴ πετρήεσσα.
Ἀστερίς οὐ μεγάλη· λιμένες δ' ἔτι ναύλοχοι αὐτῆ ἀμφίδουμοι. . . . 1

Ἡ νησίς κεῖται μεταξὺ Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης. Ἐπὶ Στράβωνος² ἐκ φυσικῶν φαίνεται αἰτιῶν ἢ νῆσος ἠλλακταὶ διότι λιμένα οὐδένα εἶχε. Πραδόςως ἐν τῇ Ἑθρική Ἐπιθεωρήσει τῶν Παρισίων (Δ. 48. 190) ὑποθέτει ὁ γράψας ὅτι σήμερον καλεῖται Ἐρησος, μὴ δεχόμενος τὸν ἀπλοῦν βράχον τοῦ Δασκαλειοῦ ὡς λείψανα τῆς ἄλλοτε κατοικηθείσης νήσου ἢν θεωρεῖ βυθισθεῖσαν ὁ δὲ Gell θεωρεῖ πιθανὸν ὅτι ἡ Ἀστερίς εἶνε τὸ νῦν ἀκρωτήριο Μίτικας, ὃν ἄλλοτε ἀπονησωμένον (ἴδ. Goodison 154).

Δαφροῦδι· τὸ ἀκρότατον πρὸς Λευκάδα ἀκρωτήριο, παρὰ τὸ Γουισκάρδον.

Δεματορά (τὰ)· Παρχέγεται ἡ λέξις ἴσως ἐκ τοῦ δέμω=κτίζω· χωρίον ἐν Ἀνωγῇ τῆς Πάλης, ἀντικρὺ περίπου καὶ ἀντίζηλον πρὸς τὸ μικρὸν χωρίον Ῥίφι ὅθεν καὶ τὸ νόστιμον ῤητόν·

Ἄν σμίξουν τὰ Δεματορά
μὲ τὸ καίμενο Ῥίφι
Τότες θεὰν συγκάνουε 3
ἢ πενθερὰ καὶ νύφη.

Δεντριναίς· θέσις ἐν Λειβαθοῖ παρὰ τὰ Σβορωνᾶτα.

Δηλιράτα ἢ Δειλιράτα, καὶ Ἀδειλιράτα καὶ ὁ κάτοικος Ἀδειλίτης. Κομόπολις μεγάλη, πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου δήμου ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 2000 κατοίκων εὐφυῶν καὶ φιλέργων. Τὸ ὑπερήφανον αὐτῶν δύναται νὰ δείξῃ πως καὶ τὸ ἐπὶ Ἐνετῶν λεγόμενον

Ὅλο φράγγος προβεδοῦρος 4
καὶ ποτ' ἕνας Ἀδειλίνης;

ἴσως γίνεται ἡ λέξις ἐκ τοῦ δειλή ἢ κάλλιον ἐκ τοῦ δήλη διὰ τὸ καταφανές τῆς θέσεως.

Δημιστραίς· παρὰ τὰ Χαυδάτα τῆς Πάλης.

Δίας (ὁ)· νησίδριον ἀπότομον παρὰ τὴν νοτιοδυτικὴν ἀκτὴν τῆς Κράνης, δεξιᾶ τῷ εἰσπλέοντι τὸν κόλπον, ἐφ' οὗ σήμερον μικρὰ μονὴ τῆς Θεοτόκου. Πιθανῶς ἦν τὸ πάλαι ἐκεῖ βωμὸς τοῦ Διὸς, περὶ τούτου ὅμως μαρτυρίαν δὲν ἔχομεν ἢ τὴν παράδοσιν, τὸ σωζόμενον ὄνομα καὶ τινὰς ἀμφιβόλου ἱστορίας

1 Ὅμ. Ὁδ. Δ. 844.

2 Στράβ. 6. I. σελ. 99.

3 Συγκάνω=συμπράττω, ὁμοφωνῶ.

4 Προβ. εδοῦρος Ἴταλ. proveditore ὁ ἐπὶ Ἐνετῶν εἰς ἐκάστην νήσον ἀτελλόμενος διοικητικὸς ἄρχων, προβλεπτής.

πέτρας ἃς ἔλεγον ἐρείπια τοῦ ἱεροῦ ἄλλως τε δὲν εἶνε καὶ ὅλως ἀπίθανον ἀφοῦ κεῖται κάτωθεν τοῦ Αἴνου ὅπου ὡς γνωστὸν ἦν ἱερὸν τῷ Δίῳ. Ὁ λαὸς σήμερον συνδυάσας, οὕτως εἶπεῖν, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ κ. Μαυρογιάννη¹ τὰς δύο θρησκείας, ἀποκαλεῖ τὴν ἐκεῖ μονὴν «Ἡ παραγία τοῦ Διὸς». Ἡ «Κυρὰ ἀφ' τὸ Δία», ἐν αἷς φράσεσι τηρεῖται ἀκριβῆς καὶ ἡ τοῦ ὀνόματος κλίσις. Τὴν κομψοτάτην μικρὰν ἐκκλησίαν ἐζωγράφισεν ὁ ἱερεὺς Καντούνης ἐκ Ζακύνθου περιώνυμος ἀγιογράφος, τυγχάνων ἐκεῖ ἐπὶ τινα χρόνον ἐξόριστος.

Διγαλέττο· μικρὸν χωρίον παρὰ τὸ Πυργί. Διὰ τὸ φιλοτάραχον καὶ ἀνυπότακτον τῶν κατοίκων, ἐπὶ Ἐνετῶν ἐκαλεῖτο Diavoletto, ὅθεν ἐκ παραφθορᾶς γίνεται ἡ λέξις.

Διχαλαίς· παρὰ τὰ Σβορωνᾶτα τῆς Λειβαθοῦς. Ἑλλ. ἡ λέξις ἐκ τοῦ δίχα. Θέσις Διχαλῆ εἶνε καὶ παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα τῆς Πάλης².

Διχαύλακας (ὁ)· δύσβατος φάραγξ παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα, κληθεῖσα οὕτως ὡς ἐκ τοῦ ἐκεῖ διχαζόμενου αὐλάκος.

Δουλίχα· ὄρος πρὸς Ἰθάκην, λείψανον τῆς ἀρχαίας ὀνομασίας Δουλίχιον περὶ οὗ μεγάλη ὑπάρχει ἀμφισβήτησις μεταξὺ τῶν ἀρχαιολογούντων, ὧν οἱ μὲν αὐτὴν τὴν Κεφαλληνίαν οὕτω καλουμένην ποτὲ λέγουσιν, οἱ δὲ τὴν Πάλην, καὶ ἄλλοι νησίδα τινὰ τῶν πρὸς τὴν Ἰθάκην, ἢ νήσον μεγάλην ἐνωθεῖσαν ἐκ προσχώσεων μετὰ τῆς Στερεᾶς, ἄλλοι δὲ τὸ νότιον τῆς Κεφαλληνίας μέρος τανῦν Ἐρυσον ἀπὸ τῆς Ἀγίας Εὐφημίας καὶ πέρην, ὅπερ λέγουσιν ἄλλοτε ἀπονησωμένον³. Ἐκ τῶν συνδυασμῶν διαφόρων μαρτυριῶν προκύπτει τὸ πιθανώτατον ὅτι τὸ ἀρχαῖον Δουλίχιον ἦν μοῖρὰ τις τῆς Κεφαλληνίας, οὐχὶ ὅμως βεβάζως ἡ Πάλη, καθ' ἃ Φερεκύδης παρὰ Παισανίαν⁴ λέγει, ἀλλὰ πιθανώτατα τὸ πρὸς τὰ βόρεια τῆς Σάμης μέρος ὅπου καὶ ἐτηρήθη ἡ λέξις⁵. Ὀνομάσθη παρ' ἀρχαίοις οὕτω ἀπὸ Δολιχίου υἱοῦ Τριποτολέμου.

Δρακάτα· χωρίον τῆς Πυλάρου.

Δρακιάις· πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς Πάλης.

Δρακοσπηλή· Σπήλαιον ἀξιοθαύμαστον ὄντως διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ μεγάλους καὶ ποικιλομόρφους σταλακτίτας, εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Πάλης ἐν ἀποκρήμνῳ καὶ κινδυνώδει κατωφερείᾳ. Τοιαῦτα σπήλαια δρακοσπηλαῖς ἢ δρακοσπηλαῖς ἢ δρακοσπηλαῖς, λεγόμενά εἰνε τινὰ εἰς ἀπότομα καὶ ἄγονα μέρη, ὑπάρχει μάλιστα ἡ πρόληψις ὅτι εἶνε ἐνδιαιτήματα πονηρῶν πνευμάτων, ἰδίᾳ δὲ δρακόντων⁶. Δρακοσπηλῆ λέγεται ἐπίσης βράχος τις ἐπὶ τῆς εἰς

1 Ποιήσεις. Ὁ Ναύτης τοῦ Ἰονίου, ἐν σημειώσει.

2 Ἐκ τοῦ δίχα πολλὰς ἔχη ἢ νῆσος λέξεις λ. χ. διχούλι, διχάλα, διχαλωτός κλ.

3 Goodison 132.

4 Πλάτ. c. 15.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΛΛΑΠΟΛΙΤΕΙΑ 806 — Ε' σ. 51 σ. 57 ὅπου ἐν ἐκτάσει τὰ περὶ τούτου.

ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΚΕΡΕΣΟΥ ΠΑΡΧΥ Λειψ. Κεφ. σελ. 11.

6 Περὶ δρακόντων, ἐν μύθοις καὶ ἄσμασι πολλὰ σωζόνται, κρατεῖ δὲ ἰδέα ὅτι εἰς

Ἄνωγῆν ἀγούσης ὁδοῦ παρὰ τῇ ἀρχαίᾳ Πάλῃ, ὅπου εἰσὶ λελαξυμένοι τρεῖς ἀρχαῖοι τάφοι, τοιοῦτοι μάλιστα σώζονται πολλοὶ καθ' ὄλην ἐκείνην τὴν τοποθεσίαν μέχρι τῆς ἀρχαίας πόλεως, δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον νὰ ἦτο ἐκεῖ τὸ κοιμητήριον αὐτῆς.

Δραπανήτικα θέσις ἐντεῦθεν τοῦ ποταμίου τῶν *Βάτσων* (ιδ. ἐπομ. λέξ.) ἴσως ἐκ τοῦ σχήματός της κληθεῖσα οὕτως.

Δράπανος, τοποθεσία ἀντικρὺ τῆς πόλεως τοῦ Ἀργοστολίου ὅπου ἡ μονὴ τῆς Θεοτόκου καὶ τὸ δημοτικὸν νεκροταφεῖον, κληθεῖσα καὶ αὕτη (ιδ. προηγ. λέξ.) ἐκ τοῦ σχήματος ¹.

Δρογγαράτη θέσις ἔχουσα πολλὰς πηγὰς ἐν Σάμῃ καὶ σπήλαια σταλακτιτῶν (ὕδρο-γαγγάτη).

Δρυμοί δασώδης παραλία κάτω τοῦ Ἀθέρου, ὅπου ἡ μονὴ τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου. Ἑλληνικωτάτη ἢ λέξις.

Δύσκολο θέσις πετρώδης ἐν Θηναίᾳ, διὰ τὸ δύσκολον τῆς ἀρόσεως κληθεῖσα οὕτως ἴσως.

Δώδεκα νησιά σκόπελοι ἔρημοι παρὰ τὰ Ὀρτολίθια.

■

Εἰκοσιμία περιοχή ἐν Κράνῃ ἔχουσα 7 χωρία. Ὁ Ῥαγκαβῆς λέγει Κοσιμία ἐν τῶν δεκακοτῶ θεμάτων τῆς Κεφαλληνίας.²

Ἐλάτου βουνό οὕτως ὀνομάζει ὁ λαὸς ἐνίοτε τὸν Αἶνον, συνηθέστερον δὲ *Μεγάλο βουνό* ἢ ἀπλῶς κατ' ἐξοχὴν *Βουνό*.³ Παρὰ τισιν εὑρηται *Ἐλατο*, *Μαῦρα βουνά* καὶ *Μαυροβουνί*,⁴ αἱ τελευταῖαι ὅμως ὀνομασίαι οὐδέποτε

πνεύματα κακὰ, ὄντα τερατώδη καὶ αἰμοχαρῆ. Ὁ λαὸς νομίζει αὐτοὺς ὑπεργήρους καὶ δυσθανεῖς, διὸ καὶ τοὺς τοιοῦτους ἀνθρώπους ἀποκαλεῖ δράκοντας καὶ γεροδράκοντας. Συνήθως ἄρρενας δέχεται αὐτοὺς, ἐνίοτε ὅμως καὶ θήλεις, δρακόντισαις καλουμένας, σπανιώτατα δὲ καὶ παιδία δρακοντόπουλα. Νομίζουσιν ἔτι, ὅτι δικιτῶνται ὡς καὶ ἐν γένει τὰ κακὰ πνεύματα (βρυκόλακες, καλικάντζαροι, φαντάσματα, ἀνεράγδες, στρύγγλες) εἰς δυσδάτους καὶ ἀπορρώγας θέσεις, τοιαῦται δὲ εἰσὶ κατὰ τὴν τοῦ λαοῦ δόξαν ὁ Χάρακας, ὁ Σκαυδολίτης, ἡ Σκίζα, τὰ Ὀρτολίθια, τὰ κακὰ λαγγάδια κλ. ὅλα φοβερὰ τὴν θέαν.

¹ Ἐκ τοῦ δρεπανοειδοῦς σχήματος ἐκλήθη ποτὲ καὶ ἡ Κέρκυρα Δρεπάνη, καὶ τὸ Σικελικὸν Δρέπανον (ιδ. Servius Sch. Aen. III c. 1 καὶ Κερκυραϊκῆς ἀρχαιότητος ἐν Μόσχᾳ 1804, 336.

² Ἑλληνικῶν Τομ. Γ. σελ. 127.

³ Οὕτω καὶ ἀλλαχοῦ, ἐν Ληξουρίῳ λ. χ. Βουνό κατ' ἐξοχὴν καλεῖται τὸ ὑπὲρ τὰ Δαμουλιανῶτα ὄρος, ὡς καὶ Βράχος κατ' ἐξοχὴν ὁ παρὰ τὰ Κουρουλάτα, ὅπου μονῆριον τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος.

⁴ Mannert 6. 1 σελ. 90. ἴσως δὲν εἶνε καὶ ἄσχετον τὸ Μαῦρα βουνά κλ. πρὸς τὸ Μέλαινα τῶν ἀρχαίων, ὡς ἐκαλεῖτο κατὰ τινὰς ἢ νήσους.

σχεδὸν λέγονται. Τὸ ὄρος τοῦτο ὅπερ ὁ Στράβων ἀποκαλεῖ *μέγιστον*,¹ ὑψοῦται ὑπὲρ τὴν θάλασσαν 1620 ὡς ἔγγιστα μέτρα, ἡ δὲ περίμετρος τῆς ἀκροτάτης αὐτοῦ κορυφῆς εἶνε ὡσεὶ 60 ποδῶν. Ὁ ἄγγλος Goodisson λέγει ὅτι ὁ Ὀλυμπος μόνον εἶνε ὑψηλότερος αὐτοῦ.² Ἐλάτου βουνό λέγεται ὡς ἐκ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐλατῶν,³ ὧν μέγα μέρος ἐκάη πρό τινων ἐτῶν, σώζονται δὲ ἔτι εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἀπηνθρακωμένα τὰ γιγάντια στελέχη κινουῦντα τὸν οἶκτον. Ὁ κωνοειδῆς καρπὸς τῆς ἐλάτης ἐχαράσσετό ποτε καὶ ἐπὶ νομισμάτων ὡς ἐμβλημα, οὕτως εἶπεῖν, τῆς νήσου, καθ' ἃ δηλοῦται ἐπὶ τινῶν νομισμάτων τῶν Πρώνων, ἐφ' ὧν ὁ ῥηθεὶς κῶνος.⁴ Παρ' ἀρχαίοις τὸ ὄρος ἐλέγετο *Αἶνος* ὅθεν καὶ Αἰνήσιος ὁ Ζεὺς, οὗ ἱερὸν ἦν ἐπὶ τῆς ἀκροτάτης κορυφῆς⁵ καὶ οὐτινος λειψανά εἰσι λίθοι τινὲς μεγάλοι καὶ πολλὰ ἐκεῖ ἡμίκαυστα ὄστα τῶν θυσιαζομένων ζώων. Ἡ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἀποψις εἶνε μαγικώτατον θέαμα, τὸ Ἴόνιον πέλαγος καὶ ὁ Κορινθιακὸς κόλπος, αἱ νῆσοι ἀπὸ Ζακύνθου μέχρι Κερκύρας, πόλεις τινὲς τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου εἰσὶν ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ θεατοῦ, τινὲς μάλιστα διατείνονται ὅτι ἐν ἄκρῃ εὐδίᾳ ἐπιφαίνεται καὶ ἡ Αἴτνα τῆς Σικελίας (ιδ. Ἑθνικὴν Ἐπεθεωρ. Παρισίων τόμ. Δ' τευχ. 48).

Ἐληρός ὠραιότατη περιοχή τῆς Κράνης πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ. ἴσως ἐκ τοῦ ἐλαία-ἐληρός διὰ τὸ πυκνὸν τῆς ἐλαιοφυτείας.⁶ Ὁ Ραγκαβῆς⁷ γράφει *Λέων*, οὐχὶ ὀρθῶς.

Ἑλληνικά ἐν Σάμῃ. Λατομεῖον ὠραίων λίθων ἐξ ἧς θέσεως ἐξήχθησαν καὶ οἱ λίθοι τῶν ἀρχαίων τῆς Σάμης τειχῶν⁸ ὧν ἐρείπια πλεῖστα ἐκεῖ σώζονται καὶ μάλιστα κυκλωπέων τειχῶν. — Καὶ ἑτέρα θέσις ἐν Ἄνωγῃ τῆς Πάλης καλεῖται οὕτω διὰ τὰ ἐκεῖ εὑρεθέντα μνήματα ἢ ἀγγεῖα πιθανῶς — Ἐπίσης ἑτέρα θέσις ἐν Κραναίᾳ ὅπου ἀρχαῖοι τάφοι (ιδε καὶ μνήματα).

Ἐρημιᾶς (ὁ) ἐν Κατωγῇ εὐφορος πεδιάς. ἴσως ἐκ τοῦ ὅτι ἦτο ἔρημος χωρίων ἢ οἴκων.

¹ Στρ. 6. 10 σ. 356.

² Crusius Turcogaeia τ. 3 κ. 12 σελ. 438.

³ Αἱ ἐπὶ τοῦ Αἶνου ἐλάται μέχρι τινος ἐπιστεύετο ὅτι ἀποτελοῦσιν ἐν τῇ βοτανικῇ ἴδιον εἶδος abies cephalonica καλούμενον. Ὁ καθηγητῆς Ὀρφανίδης ὅμως γράφας τινα περὶ τῶν ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν Ἰονίων νήσων φυτῶν (ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ σπουδαίου νομισματογνώμονος κ. Ποστολάκα ἐκδοθέντι καταλόγῳ τῆς συλλογῆς τοῦ ἐγκρίτου νομισματολόγου κ. Π. Λάμπρου) ἀποκρούει τὴν γνώμην ταύτην ἐπόμενος τῷ ἰταλῷ καθηγ. Parlatore κατατάσσοντι τὰς ἐν Ἑλλάδι ἐλάτας εἰς ἓν εἶδος (ἐν σελ. 121).

⁴ Ποστολάκα ἐνθα ἀνωτέρω, 97.

⁵ Ἐπὶ τῆς Αἰνῆς σελ. 297. Στραβ. 1 10 456. Ἡσιόδου Fragm. 24 κλ.

⁶ Πολλὰ πόλεις ἐκλήθησαν ἀπὸ τῶν ἐλαίων των, ὡς ἡ Αἰολικὴ πόλις Ἐλαία ἢ μεταξὺ Τύρου καὶ Σιδῶνος ἐν Φωκίᾳ, Ἐλαία δὲ καὶ τι πρῶσταιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

⁷ Ἑλληνικῶν Γ' 727.

⁸ Ζερβός. ἐνθ' ἀνωτέρ. σελ. 50.

Ἐρυμνός· θέσις λοφώδης ἐν Κατωγῇ· ἡ ἀρχ. λέξις *ἐρυμνός* ἤτις σημαίνει στερεός, συμπαγής καὶ ἤτις ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ ὄρεων παρ' ἀρχαίους.¹

Ἐρυσος (ἡ) καὶ οὐχὶ *Ἐρισός*,² καὶ ὁ κάτοικος *Ῥυσιᾶνος*, περιοχὴ πρὸς τὰ ἀρκτοανατολικά τῆς νήσου τὸ πλεῖστον πετρώδης καὶ ἄγονος. Ἐκ τοῦ *ἐρυμνός* (ἴδ. προηγ. λεξ.).

Ἐφταμμονδιά· ἐν Ἀνωγῇ.

Ἐϋγερός· ὄρος. Τοῦτο ἀγνοῶ, ἀναφέρει ὅμως ὁ κ. Σταματέλος ἐν τῷ Γλωσσάρῳ τῆς Λευκάδος.

Z

Ζωῖδια· χέρσος θέσις παρὰ τὸ Σαμόλιον ἐν Πάλῃ.

Ἐζωλα· χωρίον ἐν δήμῳ Θηναίας, ὁ κάτοικος *Ἀζωλιάτης*.

H

Ἡμερο· εἰς Ἀθήρας.

Θ

*Θαλαμιαίς*³ καὶ *Σταλαμιαίς*⁴. Οὕτω ἐκαλεῖτο ἡ ἄνω Λειβαθὴ πιθανῶς. Τοιαύτην ὀνομασίαν σήμερον δὲν ἤκουσα.

Θάλασσα τοῦ Μούρτου· Ἡ μεταξὺ Ἀθήρος καὶ Ἄσσου θυελλώδης θάλασσα· ἀγνοῶ τὸν λόγον τῆς τοιαύτης ὀνομασίας.

Θέματα· ἐν Πυλάρῳ ὅπου καὶ μονή.

Θηρηά· ἡ ἐν τῇ ἐπαρχ. Πάλῃς ἀρκτικοανατολικῶς τοῦ Ληξουρίου περιοχὴ ἧς ὁ κάτοικος *Θηρηιάτης* καὶ εὐτραπέλως *Ἀθηναῖος*. Ἡ ἐκ τοῦ *Ἀθηναία* (γῆ, ἀποικία κλ.) παραγωγὴ τῆς λέξεως, δὲν εἶνε ἀπίθανος. Γνωστὸν ἐν πρώτοις ὅτι ἐν Κεφαλληνίᾳ φῆκσαν *Ἀθηναῖοι*, τί δὲ παράδοξον ἂν ἐκεῖ τὸ πρῶτον ἀφίκοντο ἢ κατῆκσαν οἱ ἀποικοὶ; ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ἴσως ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐκεῖθεν ἐξεδραμον οἱ συμμαχῆσαντες μετὰ τῶν Ἀθηναίων Παλεῖς, πρὸς τοῦτο *Ἀθηναῖοι* κληθέντες κατὰ τὸ καὶ σήμερον ἐθιζόμενον⁵. Ταῦτα κάπως κυροῖ ἢ ἐπικρατήσασα παραφθορὰ καὶ γραφὴ τῆς λέ-

1 Ἀπολλώνιος 2,514 — Ξενοφ. Ἀπομνημ. 3, 5, 25 κλ.

2 Ῥαγκαβῆς Ἑλλην. Γ. 727.

3 Ῥαγκαβ. Ἑλλην. Γ' 727, παρ' ᾧ εἶνε ἐν τῶν θεμάτων τῆς νήσου — Κεφαλληνίας χάρτης ὑπὸ Goodisson.

4 Ἰον. Ἀνθολογ. Ε. 493,

5 Π. χ. σήμερον τοὺς εἰς τι μέρος ἀναχωροῦντας καθ' ἣν ὥραν νομίζομεν ὅτι ἀφίκοντο ἐκεῖ καλοῦμεν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου π. χ. εἶνε Ἀθηναῖοι τῶρα δηλ. ἐν Ἀθῆναις, εἶνε Κορφιάτες, δηλ. ἀφίκοντο εἰς Κέρκυραν οὕτω καὶ ἐπιστρέψαντας, ἦλθαν οἱ Ἀθηναῖοι; δηλ. οἱ ἐξ Ἀθηνῶν ἀναχωρήσαντες κλ.

ξεως (*Θηρηά*—*Θηρηά*—*Θηρηά*). Ἡ Ἰθηναία εἶνε ἐκ τῶν γνησιώτερον τηρησάντων τὸν Ἑλλ. χαρακτῆρα τήν τε γλῶσσαν τὰ τε ἤθη μερῶν τῆς νήσου, ἡ γλῶσσα μάλιστα διατηρεῖ λείψανα δωρισμῶν ἀξίων λόγου, ὡς ἄλλοτε ρηθῆσεται. Παρὰ τισι συγγραφεῦσι ἐξ ἀγνοίας ἡ λέξις ἀπαντᾷ *Τιρέα*¹, *Τίρεα*² καὶ *Φιραία*³.

I

Ἰσάρι· θέσις ὀμαλὴ ἐν Ἀνωγῇ.

K

Κάβα· λατομεῖον μαλακῶν μὲν ἀλλ' ὠραίων πετρῶν ἐν Ἀνωγῇ, ὅθεν ἐξήχθη τὸ ὑλικὸν ὅλων σχεδὸν τῶν δημοσίων καταστημάτων τῆς νήσου.

Καθαροβούνη· ἐν Πάλῃ.

Καθαρούλια· παρὰ τὰ Καμινάρια ὅπου καὶ πηγὴ.

Καίρια· παρὰ τὰ Καλαῖα τῆς Ἀνωγῆς.

Κακὰ-λαγκάδια· ἀπότομοι φάραγγες εἰς τὰ πρὸς δυσμὰς τῆς Πάλῃς ὄρη (ἴδ. δρακοσπηλιὰ ἐν σημ.). Διὰ τοῦ κακὸς προτασσομένου ἐκφράζεται τὸ ἀπότομον καὶ πετρώδες, ὡς *Κακορράχη*, *Κακὴ σκάλα*, ἀτραπὸς κινδυνωδεστάτη εἰς βραχώδη ἀκτὴν τῆς Πάλῃς, *Κακὸ βράκι*, θέσις ἀποτομωτάτη εἰς Πάλῃν, *Κακογγίλος*, ὄρμος πρὸς Ἰθίκην πετρώδης τὰς ἀκτὰς κλ.

Κάκκαβα· ἀπέναντι τῆς Στερεᾶς ἀνατολικῶς τῆς νήσου, ὅπου κατὰ τινὰς⁴ εἶνε βεβυθισμένον τὸ Δουλίχιον, εὐφορος καὶ πλουσία νῆσος ἐκ τῶν Ἐχινάδων (ἴδ. *Δουλίχα*).

Κάκκαβος· εὐφορος τοποθεσία εἰς Χαυριᾶτα τῆς Πάλῃς ὑπερέχουσα καὶ ἐν εἶδει χύτρας ὑπερκειμένη οὕτως εἰπεῖν τῆς πέριξ γῆς. Ἡ λέξις *κακκάβη* (ἡ) = χύτρα, ὅπερ οὐδετέρως σώζεται ἐν τῇ νήσῳ, εἶνε ἀρχαία.

Καμάρα· παρὰ τὸ Λειβάδιον.—Ἡ λέξις εἶνε ἀρχαία⁵.

Καμινάρια· χωρίον ὀρεινὸν πρὸς δυσμὰς τοῦ Ληξουρίου, ὅπου σώζονται πολλαὶ ἀρχαῖαι καὶ μάλιστα Ὀμηρικαὶ λέξεις. Πιθανῶς ὀνομάσθη οὕτως ἐκ καμίνων ἐκεῖ καιομένων. Ὁ κάτοικος *Καμινάρης* πλ. -άδες.

Καμινάρης· τὸ ὑπερθεῖν τῶν Καμινάρων ὄρος (ἴδε *Γεριά* ἐν σημ.).

Καλόγηρος· ἐλώδης καὶ σκιερὰ θέσις εἰς τὸν Βάλτον τοῦ Ληξουρίου.

Καλουδάκια· παραθαλασσία θέσις εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Πάλῃς, ὅπου καὶ μέγα

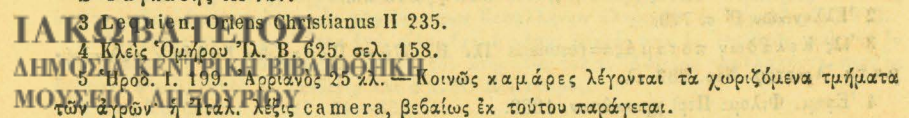
1 Ἰόνιος Ἀνθολ. Γ' 491.

2 Ῥαγκαβῆς III 727.

3 Leprieu, Opus Christianus II 235.

4 Κλείς Ὀμηροῦ Ἰλ. Β. 625, σελ. 158.

5 Ἠρόδ. I. 199. Ἀρριανὸς 25 κλ.—Κοινῶς καμάρες λέγονται τὰ χωριζόμενα τμήματα τῶν ἀγρῶν ἢ ἰταλ. λέξις camera, βεβαίως ἐκ τούτου παράγεται.

ναντι ακτής Δραπάνου, ως εκ τῆς ἐκεῖ ἐγερθείσης κομψῆς πυραμιδοειδοῦς στήλης τῷ αὐτῷ Δε Βοσέτ, ὅστις ἀπὸ ξυλίνης λιθίνην κατεσκεύασε τὴν γέφυραν τῷ 1813 μῆκος ἔχουσαν 1040 βημάτων περίπου¹.

Κολώναις· ἀρχαίου ναυπηγείου λείψανα ἀρκτικῶς τῆς ἀρχαίας Κράνης ἀντικρὺ τοῦ Ἀργοστολίου².

Κολώνη· λόφος παρὰ τὰ Χαυριᾶτα τῆς Πάλης· ἐσώθη ἐν τῇ λέξει ταύτῃ ἡ ἀρχαία σημασία, ὕψωμα, γήλοφος³.

Κομπί· ἐν Θηναίχ. **Κομπιά** λέγει ὁ λαὸς τὰς ἐπὶ τῶν ὄρεων μεγάλας πέτρας· τοιαῦται θέσεις εἰσὶ πολλαχοῦ⁴.

Κορτογεννάδα (ἡ)· κωμόπολις τῆς Ἀνωγῆς καὶ ὁ κάτοικος Κορτογενναδίτης.

Κόντρος καὶ Κόντρας· πετρώδης λόφος παρὰ τὸν Ταφιόν. Ὁ λαὸς **κοντριά** λέγει τὰς μεγάλας πέτρας.

Κοντοκοίτης· παρὰ τὸν Ἀθήρα.

Κορακόλιθος· ἀπόκρημνος ὄφρυς ὄρους ἐν Πάλῃ. Οὕτως ἀλλαχοῦ **κόρακας** ἐπίσης **κορακοφωμιαίς** παρὰ τὰ Χαυδιᾶτα κρημνώδεις θέσεις, καὶ **κορακάτο** ἐν Ἀσση, ὡς ἐνδιαιτήματα τρόπον τινὰ μόνον τῶν κοράκων διὰ τὸ ἀπροσπέλαστον. Οὕτως ἐχαρακτῆρίζον καὶ οἱ ἀρχαῖοι τὰς τοιαύτας θέσεις πρὸς τὸ **Κόρακος πέτρα** ἐν Ἰθάκῃ⁵.

Κοριᾶννα (τὰ)· χωρίον τῆς Λειβαθοῦς.

Κορονοὶ ἢ Κορωνοὶ· χωρίον ἐν τοῖς ἀρχ. Πρώνοις κείμενον ἐπὶ ὕψωματος ὅπου τὸ πάλαι ἔκειτο ἡ πόλις Πρῶνος ἢ Πρόνητος⁶ μία τῶν τεσσάρων ἀρχαίων τῆς νήσου πόλεων. Ὁ Ζερβὸς εἰκάζει, ὅπερ βεβαιωμένον ὅμως, ὅτι ἡ λέξις **Κορονοὶ** (γρ. **Κορωνοὶ**) εἶνε παρεφθαρμένη ἢ ἀρχαία λέξις. Πρῶνοι, ἐσφαλμένως δὲ καὶ ὁ Ῥαγκαβῆς γράφει ἀντὶ Κορωνοί, **Κόρομος**⁷.

Κορώνι· τὸ παρὰ τοὺς Κορωνοὺς ὄρος.

Κορωνᾶτο· θέσις ἐν Πάλῃ ὅπου καὶ μονή⁸.

Κουκούλα· θέσις εἰς τὸν Ἀθήρα (ἴδ. **Γεριά** ἐν σημ.) βουνώδης παρὰ τὸν αἰγιαλόν.

1 Καὶ ἐπὶ τῶν δύο στήλων εἰσὶν Ἐλληνιστὶ καὶ Ἰταλιστὶ τὴν τελευταίαν στήλην ἀνήγειρεν ἡ βουλὴ τῶν Κεφαλληνῶν (corpo amministrativo).

2 Ἰον. Ἀνθολ. 5. 83.

3 Πρὸς τὰ ἀρχ. Ἀλεῖσιος κολώνη, Μυσία κολώναι κλ.

4 Ὁ Δουκάγγιος Τόμ. Α. 690 γράφει: κόμοσος = τόπος ὕψλός.

5 Ὁμήρ. Ὀδ. Ν, 408. Στέφ. Βυζάντιος 165.

6 Ἡ λέξις Πρῶνοι ἢ πρόνοι κατά τινος γίνεται ἐκ τοῦ πρόνος = κορυφῶτον ὄρος, ἡ ἐκ τοῦ Πρόνητος υἱοῦ Κεφάλου κατά τοὺς ἀρχαιολογοῦντας. Ἡ γραφὴ ἀμφίβολος διότι ἀπαντᾷ Πρῶνοι, Πρόν(ν)οι, Πρό(ν)ωνησος (Ἐρρ Στέφ. Θησαυρ. ἐν λ.). Καλλιτέραν νομίζομεν τὴν γραφὴν Πρῶνοι· ἡτις καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων ὑπάρχει (Ποστολάνα σελ. 97 σελ. 58).

7 Ἐλλ. Γ 627.

8 Ὡς ἐκ τῆς ὀνομασθεσίας ταύτης, καὶ ἐξ ἑτέρας Μοθωνᾶτο καλουμένης ἐν Πάλῃ ὁμοίως δὲν εἶνε δύσκολον νὰ ὤκησαν ἐκεῖ οἱ κατά τὸν 1ον αἰῶνα μεταναστεύσαντες εἰς Κεφαλληνίαν χάρην ἀσύλου ἐκ Κορώνης καὶ Μεθώνης φυγόντες.

Κουρόπετρα καὶ ἀναλελυμένως ἡ πέτρα ποῦ **κουριέται**· ἡ ὄντως ἀξία θαυμασμῶ καὶ γνωστὴ τοῖς φυσιοδίφαις εἰς τὰς ἀνατολικονοτίας ἀκτὰς τῆς Πάλης φεικίνης πέτρα, περὶ ἧς πολλὰ ἐγράφησαν, ἀλλ' ἀπιθάνως ὠρίσθη ἡ αἰτία. Ἐκ παραδόσεως ἔχω ὅτι ἀνεκαλύφθη ὑπὸ ποιμένος κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος κείροντος ἐπ' αὐτῆς τὰ πρόβατα αὐτοῦ. Ἡ κίνησις τοῦ λίθου ἐβδομήκοντα ὡς ἔγγιστα ποδῶν περιμέτρου, εἶνε βραδεῖα καὶ πρὸς ἀνατολάς, καταφαίνεται δὲ ἐπὶ τοῦ μεταξὺ τοῦ βράχου καὶ τῆς αὐτῆς σχεδὸν προσηρμοσμένης πέτρας σχίσματος, διὰ τῆς παρενθέσεως λεπίδος ἣν ἐξ ὑπαλλαγῆς δάκνει καὶ καταλείπει. Τὴν παράδοξον πέτραν πλείστοι ἐπεσκέφθησαν φυσιοδίφαι καὶ περιηγηταί, ὧν πλείστων τὰ ὀνόματα σώζονται ἐσκαλισμένα ἐπὶ τῆς πέτρας φέροντα καὶ τὸ ἔτος· μέγα μέρος αὐτῆς εἶνε ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἡ δὲ πέτρα εἶνε σκληροτάτη. Δυστυχῶς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου σεισμοῦ σπουδαίως ἐπὶ τῶν αἰτίων βεβαίως τῆς κινήσεως αὐτῆς ἐπιδράσαντος, ἡ κίνησις ἠλαττώθη καὶ κατέστη σχεδὸν ἀνεπαίσθητος, ἐνθ' ἄλλοτερον οὐδεὶς τῶν προσυμβάντων σεισμῶν, οὐδὲ τρικυμῖαι ἢ πλήμμυραι μετέβαλον τὴν σταθερὰν ἀείποτε κίνησιν αὐτῆς¹.

Κούρουπας, χούρουπας καὶ ἀχούρουπας· παρὰ τὰ Μιχαλιτσᾶτα.

Κούταβος· τὸ ἀνατολικονοτίως τοῦ Ἀργοστολίου ἔλος, **Μίμνη** δὲ τοῦ **Κούταβου** τὸ διὰ τῆς γεφύρας πρὸς τὰ νότια χωριζόμενον μέρος τοῦ λιμένος Ἀργοστολίου, **Μίμνη** καλούμενον, διὰ τὰ εἰς αὐτὸ χυνόμενα ἄφθονα γλυκέα ὕδατα καὶ τὸ ἀβαθὲς τῶν ὑδάτων.

Κοριτιάς· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα τῆς Πάλης.

Κόχλιο· παρὰ τὰ Δελλαπορτιάτα ἐν Πάλῃ.

Κρανηά· ἡ νοτίως τοῦ Ἀργοστολίου μεγάλη καὶ εὐφορος πεδιάς. Ἐνταῦθα περιεσώθη καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἀρχ. **Κράνης** ἢ **Κραναίας**². **Κράνη** κατὰ τινὰς μὲν παρακτέον ἐκ τοῦ **κράνη**, τόξον ὅπερ καὶ ἐπὶ νομισμάτων φέρεται ἢ, ὅπερ πιθανώτερον, κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ **κραναή** διὰ τὸ τραχὺ τοῦ ἐδάφους, κατὰ τοὺς ἀρχαιολογοῦντας δὲ ἐκ τοῦ **Κρατίου** υἱοῦ Κεφάλου.

Κρειττωνοῦ· εὐφορος τοποθεσία ἐν Θηναίχ.

Κρεμαστά· κρεμαστοὶ ἀπότομοι βράχοι κατὰ τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Πάλης.

Κροκιδᾶτα· μικρὰ εὐφορος πεδιάς παρὰ τὰ Χαυριᾶτα.

Κρωτήρι· τὸ μεσημβρινὸν ἀκρωτήριον καὶ ἐν γένει ὄλο ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς νήσου.

Κυλαράκι· θέσις κατωφερῆς παρὰ τὰ Βᾶτσα.

1 Ἰδε νεωτέραν διατριβὴν «Φυσικὰ φαινόμενα ἐν Κεφαλληνίᾳ» ὑπὸ Δ. Ἀντωνοπούλου ταγματάρχου.
2 Ἰδε ἄλλοτερον ἐπιπέλα (Κασσάβου Σολ. Στράβ.), καὶ πληθ. Κράνιοι (Στέφ. Βυζάντιος). Ὁμοίωτέραν φησὶν ἡ ἐκδοχὴ Κράνη ὅπερ καὶ ἐπὶ νομισμάτων φέρεται.

Λ

Λακκιάς κρημνώδες και λακκῶδες μέρος παρὰ τὰ Καμινάρια.
Λακκίθρα και *Λακκίθραι* κωμόπολις τῆς Λειβαθοῦς. Ἐκ τοῦ *λάκκος*, ἂν και τὸ μέρος εἶνε ἤμιστα λακκῶδες. Ὁ κάτοικος *Λακκιθρисиάννος*.
Λακκουδίτσα λακκῶδες τοποθεσία εὐφορος παρὰ τὰ Χαυριάτα.
Λάμια εἰς τὰ δυτικά τῆς Πάλης ὄροπέδιον.
Λαροῦ θέσις χλοερὰ εἰς μικρὰν κοιλάδα τῶν Ὀμαλῶν, πιθανώτατα ἢ λέξις παράγεται ἐκ τοῦ *λάγρος* Ὀμηρ. λαχνήεις Ἰλ. Ω., δασύφυλλος.
Λάση (ἦ) ὠραία ἐξοχὴ τῆς Κράνης σύδενδρος, πρὸς Ληξούριον ἀντικειμένη. Ἡ λέξις, ἑλληνικωτάτη, ἐκ τοῦ *λάσιος* = δασὺς τὴν χλόην οὕτω παρῆγε τὴν λέξιν ὁ σοφὸς μου διδάσκαλος αἰθιμὸς Θ. Καροῦσος.
Λαχίδια χλοερὰ ἐξοχὴ μικρὸν ἔξω τοῦ Ληξουρίου ἐκ τοῦ *λάγρος*.
Λαχοί εὐφορος θέσις παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πάλην, ὅπου εὐρίσκονται και ἀρχαῖοι τάφοι. Ἐκ τοῦ *λάγρος*.
Λειβαθῶ ἡ ὠραιότατη και γνωστὴ διὰ τὸ ἐπιχειρηματικὸν και φερέπον τῶν ναυτιλλομένων ὄλων σχεδὸν κατοίκων αὐτῆς περιοχῆ, ἢ νοτίως τοῦ Ἀργοστολίου κειμένη. Ἐκ τοῦ *λείβω*, (ἔθεν *λειμών*, *λειβάδιον*), διὰ τὸ δροσερὸν και χλοῶδες τοῦ τόπου, ἢ κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ *Λίψ* (γρ. τότε *Λιβαθῶ*) ἄτε πρὸς λίβα κειμένην. Ὁ κάτοικος *Λειβαθινός*¹.
Λείβανα μικρὰ κοιλάς ἐν Πάλη.
Λείσματα εὐφορος πεδιάς ἐν Πάλη.
Λέπεδα ἡ ἀνατολικὴ παραλία τῆς Πάλης, νοτίως τοῦ Ληξουρίου, ὅπου ἢ μονὴ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ἧς ὁ ναὸς εἶνε ἐντὸς ὠραιότητος εὐρέος σπηλαίου. Ἡ λέξις ἑλληνικωτάτη, *ἀλίπεδα*.
Λιάκας ἐν Πάλη.
Λιθερά λιθώδης θέσις ἐν Πάλη.
Λινοβορχειῶ πολλαχού τῆς νήσου, καθ' ἃ ἤκουσα, εἰσὶ τοιαῦται θέσεις,

¹ Τοπικῶν ὀνομάτων καταλήξεις εἰσὶ συνθέστεραι αἱ εἰς σιάννος και ὠτης ἦττον δὲ συνῆεις αἱ εἰς ικός, ινός, ηνός, ἴνος, ἴτης, ἄτης π. χ. Ἀρακλεισιάννος (χωρίον Ἀράκλι), Μαλισιάννος (Μαλά), Βουνισιάννος (Βουνί), Πυργισιάννος (Πυργί), Λακκισιάννος (Λακκίθρα), Σουλαριώτης (Σουλάροι—Ἰλάροι), Ἀσσιώτης (Ἄσσο), Χαυδιώτης (Χαυδάτα), Χαυριώτης (Χαυριάτα), Σκοινιώτης (Σκοινιάς), Ριφιώτης (Ρίφι), Σμικιός (Σάμο), Λειβαθινός (Λειβαθῶ), Καραντηνός (Καραντηνάτα), Φαρσινός (Φάρσα και Φάρισα), Πυλαρινός (Πύλαρο), Μαντζαβίνος (Μαντζαβινάτα), Νιοχωρίτης (Νιοχωρί), Ἀζωλιάτης (Ζῶλα). Ἐχομεν ὁμοίως και τοπικὰ ὀνόματα τηροῦντα τὴν ῥίζαν τῆς λέξεως τῆς κώμης με μικρὰν παραλλαγὴν ὡς Φαβατᾶς (Φαβατάτα), Μακρῆς (Μακρηότικα), Τυπαλδός (Τυπαλδᾶτα), Ντόμος (Ντομάτα), Ἄδειλίνης (Ἀδειλινάτα), Φαρακλός (Φαρακλάτα), Κουρούκλης (Κουρουκλάτα), Χέλμης (Χελμάτα) κλ.

ἐγὼ γνωρίζω μόνον τὴν πλησίον τῶν Τυπαλδᾶτων και τὴν ἐν Σάμῃ ὅπου εἰς λιμνάζοντα ὕδατα σήπεται τὸ λίνον πρὸς μετέπειτα ἐξεργασίαν.

Λουρδᾶς χωρίον ἐν Εἰκοσιμῖα περίφημον διὰ τοὺς πολλοὺς αὐτοῦ κήπους.

Λογγός ὠραία και εὐφορος θέσις πλησίον τοῦ Ληξουρίου. Ἡ λέξις *λογγός* γίνεταί ἐκ τοῦ κοινοῦ *λόγγος* ὅπερ ἔχει τὴν αὐτὴν ῥίζαν με τὸ ἀρχαῖον *λόγγη*.

Λουτρό θέσις εἰς Τυπαλδᾶτα.

Λουσαριά θέσις ἐν Πάλη ὡς ἐκ τοῦ ἀλατούχου ἐδάφους.

Λυχνιᾶς θέσις εἰς Μεσοχώρια.

Μ

Μαγιάτικα εὐφορος θέσις παρὰ τὸ Ληξούριον.

Μαζοχόρτι θέσις χορτώδης παρὰ τὸν Ταφιόν. Ἐκ τοῦ *μάζα-χόρτον* ἢ λέξις *μάζα* ἀπαντᾷ πολλάκις π. χ. *δαφνόμαζες* λέγει ὁ λαὸς τὰς παρὰ τὰ ποτάμια πλησίον ἀλλήλων φυομένας δάφνας κλ.

Μαλά τὸ ὄροπέδιον Ὀμαλὰ ἐπὶ τοῦ Αἴνου, ὅπου ἢ μεγάλη μονὴ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, ἐν ἧ και τὸ λείψανον αὐτοῦ.

Μαρτινιάς θέσις εὐφορος παρὰ τὸ Ληξούριον.

Μασπάλι λατομεῖον ἐν Κατωγῆ.

Μαύρακας παρὰ τὰ Δαμουλιαννάτα.

Μαυράτα χωρίον ἐν Ἐληῶ διὰ τὸ σκιερὸν τοῦ τόπου ὡς ἐκ τῶν πολλῶν δένδρων.

Μαύρη δασύφυλλος ἐξοχὴ ἐν Πάλη.

Μέγας-σωρός ἢ ἀκροτάτη κορυφὴ τοῦ Αἴνου.

Μεκάρι μία τῶν εὐφορωτάτων θέσεων τῆς νήσου ἐν Πάλη δυτικῶς τοῦ Ληξουρίου.

Μελισσάνοι και Ἀγρὰ *Μελισσάνη* βαθύτατον ἄντρον ἐν Σάμῃ. (Ἴδε Ἀγρὰ Ἀνατῆ).

Μερσιᾶς ἐν Πάλη ἀρκτικῶς τοῦ Ληξουρίου ἴσως ἐξ ἐκεῖ φυομένων *μύρτων*, *μερσινῶν* κοινῶς λεγομένων.

Μεταξᾶτα κωμόπολις τῆς Λειβαθοῦς. Ἐνταῦθα ἐστὶν ἡ ἀρχαία ἐπὶ Νικοδήμου Α' τοῦ Μεταξᾶ ἀρχ. Κεφαλληνίας (1591—1601) κτισθεῖσα ἐπισκοπὴ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἀνακαινισθεῖσα δὲ ὑπὸ Νικοδήμου Β' τοῦ Μεταξᾶ ἀρχιεπ. Κεφαλληνίας (1628—1646) μετὰ τὸν κατὰ τὸ 1636 συμβῆντα καταστρεπτικὸν ἐν τῇ νήσῳ σεισμόν. Ἐκεῖ δὲ και τὸ κοινητῆριον ἐνθα ἐτάθησαν οἱ πλείστοι τῶν ἀρχιερέων τῆς νήσου. Ἐνταῦθα οἰστοῦσε ἐπὶ ἔτος νομίζω, ὁ λόρδος Βύρων ἐν τῇ οἰκίᾳ Ντακωροῦ διὰ τὸ ποιητικὸν τῆς θέσεως, πρὸ τῆς εἰς Μεσολόγγιον μεταβάσεώς του, διατηρεῖται

δὲ ἐκεῖ ὡς κειμήλιον τὸ ποτήριόν του (;) ἐπιδεικνύμενον τοῖς ἐπισκεπτο-
μένοις τὸν οἶκον περιηγηταῖς¹.

Μηλιαρός καὶ *Ἄϊς Μηλιαρός* βουνώδης θέσις ἐν Πάλλῃ παρὰ τὰ Χαυ-
δάτα· εἰς τινὰς χάρτας τῆς Κεφαλληνίας ἐν τῇ αὐτῇ περίπτω θέσει, εἶνε σε-
σημειωμένον ὄρος *Μῆλος*, νὰ ἦνε ἄρα τὸ περιγραφόμενον;

Μιριές· χωρίον τῆς Λειβαθοῦς. Ὁ κάτοικος *Μιρισιάρης*.

Μιροβίγγλι· βουνὸν νοτιοδυτικῶς τοῦ Ληξουρίου. (Ἴδε *Βιγγιανός*).

Μνήματα· θέσις ἀριστερᾶ τῆς εἰς Λειβαθὴ ἀγούσης διὰ Κρανναίας, ὅπου
εὐρέθησαν ἀρχαῖοι τάφοι ὧν τινες εἶτι σώζονται. *Μνήματα*· ἑτέρα θέσις παρὰ
τῇ ἀρχαίᾳ *Ταφιούση* (τανῦν *Ταφίος*), ὡς ἐκ τῶν ἐκεῖ εὐρεθέντων ποτὲ ἀρ-
χαιῶν μνημάτων.

Μοθωνᾶτο· παρὰ τοῖς Ἰλάροις τῆς Πάλλης. (Ἴδε *Κορωνᾶτο*).

Μπαιτούφυλλο (ἡ)· χλοερὰ ἐξοχὴ ἐν Πάλλῃ παρὰ τοὺς Ἰλάρους. Ἴσως εἶνε
ἡ ἀρχαία λέξις *βαθύφυλλος*.

Μπορνιᾶτο· ὠραία θέσις παρὰ τὰ Χαυδάτα τῆς Πάλλης.

Μωροῦ (ἡ)· πετρῶδες καὶ ἔρημον μέρος παρὰ τὸν Ταφιόν².

N

Νέζα· βουνὸν παρὰ τὸν Αἶνον.

Νερούλι· θέσις ἐν Ἐθναίᾳ ἔχουσα βρυσικὰ ὕδατα.

Νεροστάτης· θέσις παρὰ τὰ *Καμιναραῖα* ὅπου λιμνάζουσιν ὕδατα.

Νίφι· χωρίον ἐν Ἐθναίᾳ.

Ντομάτα (τὰ)· ὠραία κωμόπολις ἐν Λειβαθοῦ. Ἡ λέξις φαίνεται ξενικὴ³.

Ντούρη· θέσις παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πάλλην, ὅπου σώζονται ἐρείπια Ῥωμαῖ-
κῶν καὶ Ἐνετικῶν ὀχυρωμάτων. Ἡ λέξις εἶνε ἰταλικὴ· *torre* = πύργος.

Ξ

Ξεραχιά (ἡ)· ὄρος μεταξὺ Βαίας καὶ Αἶνου.

Ἐβ· τὸ ἕνεκα τῆς ὀξύτητός του πιθανῶς ὀνομασθὲν οὕτως ἀκρωτήριον
εἰς τὰς νοτιοδυτικὰς παραλίαις τῆς Πάλλης. Δὲν εἶνε ἐπίσης ἀπίθανος ἡ ἐκ
τοῦ γράμματος **Ξ** παραγωγή ἕνεκα τοῦ σχήματος ἴσως.

Ἐώμερο καὶ *Ἐώμερα*· αἱ μακριναὶ ἐν γένει ἐξοχαὶ τῆς Κράνης.

¹ Ἴδε καὶ Isambert Itineraire de l' Orient. 393

² Ἡ κατάληξις οὐ ἐπὶ θηλυκῶν ὀνομάτων θέσεων ἀπαντᾷ πολλάκις, οὕσα ἡ παραφθορὰ
τῆς καταλήξεως ὡ, ἡ κατὰ συγκοπὴν ἡ κατάληξις οὐσα. Τοιαῦται θέσεις π.χ. εἰς Ἰσπανί-
αν, Ποθοῦ, Λανοῦ, Γραδοῦ, Κατο υρλοῦ κλ.

³ Ἐν τῇ κειτ' ἐκκλησίᾳ σώζεται ὡς ἱερὸν ἔθνηκον κειμήλιον ἡ λάρα τῶν πατριάρχων Γρη-
γορίου Ε', ἣν ἔφερον ἐκεῖ ὁ ἐκ Ντομάτων πλοίαρχος Μαρτίνος Σκλάβος ὁ παραλαβὼν τὸν
ἐπὶ τῶν ὕδατων ἐπιπλέοντα νεκρὸν καὶ μετενεγκὼν εἰς Ὀδησσόν.

O

Ὀξύλα· θέσις παρὰ τὸ Σαμόλιον· πιθανῶς διὰ τὸ ὄξυ τῆς τοποθεσίας
κληθεῖσα οὕτως.

Ὀξύφουντας· βραχυῶδες μέρος παρὰ τὰ Καμιναραῖα.

Ὀξωῆ (ἔξω-γῆ)· ἡ ἐν Ἀνωγῇ πεδιάς ὅπου οἱ ἀγροὶ τῶν Ἀνωγητῶν,
λέγεται δὲ Ὀξωῆ, διότι εἶνε ἐκτὸς τῆς περιφερείας ἐν ἣ τὰ χωρία.

Ὀρχολύκος· περίεργον ὄνομα θέσεως παρὰ τῇ Ἀγίᾳ Θέλλῃ ἐν Ἀνωγῇ.

Ὀρτολίθια· ὄρθιοι, ἀπότομοι βράχοι ἐν τῇ θαλάσσει εἰς τὰς δυτικὰς
ἀκτὰς τῆς Πάλλης.

Π

Παρά· θέσις ἐν Ἐθναίᾳ, ὅπου πολύρρους πηγὴ. Ἡ λέξις δωρικῶς ἀντιπηγή.

Παληρόβιγγλα· παρὰ τὰ Χαυραῖα τῆς Πάλλης· ξενικὴ λέξις (ἰδ. *βιγγι-
γλανός*).

*Παλική*¹· οὕτω καλεῖται σήμερον τὸ μέρος τῆς νήσου ἐφ' οὗ ἡ ἀρχαία
Πάλη². Ἡ λέξις παράγεται κατὰ τινὰς μὲν ἐκ τοῦ *Παλλὰς* (γραφτέον δὲ
τότε *Πάλλη*) ἣτις ἐλατρεῦτο ἐκεῖ³ καθ' ἃ φαίνεται καὶ ἐξ ἀρχαίων νομι-
σμάτων, κατ' ἄλλους δὲ ἐκ τοῦ *πάλη* εἰς ἣν ἠυδοκίμου οἱ Παλεῖς, κατ' ἄλ-
λους ἔτι, ἐκ τοῦ *Παλέως*⁴ υἱοῦ Κεφάλου⁵, περὶ δὲ καὶ ἡ παρὰ τινος
λογίου λεχθεῖσά μοι ποτε, ἐκ τοῦ *πάλλω* διὰ τοὺς συνεχεῖς σεισμούς, οἷς
ὑπόκειται τὸ μέρος. Ἡ πόλις ἔκειτο ἐν μίλλιον ἀρκτικῶς τοῦ Ληξουρίου ἐν
θέσει γραφικωτάτῃ ἐπὶ ἀρκετῆς ἐκτάσεως ἀπὸ τῆς ἀκτῆς μέχρι τῶν ἄνω
κλιτύων τοῦ ὑπερκειμένου λόφου, τανῦν *παληοκάστρου*⁶ καλουμένου, πιστεύεται
δ' ὅτι ἐγκατελείφθη κατὰ τὸν 16 αἰῶνα, ὅτε καταστραφείσης, πολλοὶ ἔκτισαν
οἰκίας εἰς τὸ σημερινὸν Ληξούριον προτιμῶντες τὴν θέσιν ταύτην, ἀντὶ τῆς
ἀρχαίας πόλεως ἕνεκα τῆς ἐν ταύτῃ μεμολυσμένης πωσ ἀτμοσφαιρας διὰ τὰ
παρ' αὐτῇ ἐλώδη μέρη⁷. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν θέσιν σώζονται ἀρχαῖά τινα

¹ Ἐσφαλμένον τὸ παρὰ Ῥαγκαθῆ (Ἑλλ. Γ' 727) παλιγί.

² Ἡ λέξις ἀπαντᾷ διαφόρῳ τρόπῳ παρ' ἀρχαίους, ὡς Παλή, Πάλη, Παλοῦς, οἱ δὲ
κάτοικοι Παλεῖς, Παλλεῖς, Παλαιεῖς, Παλῆς.

³ Ὑπάρχει μάλιστα παλαιότατον τι ἐρημοκλήσιον ἐκεῖ που ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας
Πλατυτέρας, κτισθὲν κατὰ παράδοσιν ἐπὶ θεμελίω ἀρχαίων, ἅτινα ἔλεγον ὅτι ἦσαν τοῦ ναοῦ
τῆς Παλλάδος.

⁴ Ἀπαντᾷ καὶ Πηλεός (Στεφ. Βυζ.) καὶ Παλαίων (Μέγα Ἐτυμολ.)

⁵ Ἀμφίβολον εἶνε ἂν ὁ Κεφαλος εἶχε τέκνα καὶ πόσα, ὡς ἐκ τῶν συγχρομένων μαρτυριῶν
Στεφ. τοῦ Βυζαντίου καὶ Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ, ἀμφίβολον δὲ ἐπομένως καὶ τὸ ζήτημα
ἂν ἐξ αὐτῶν ἐκλήθησαν καὶ αἱ πόλεις τῆς Κεφαλληνίας, ἰδίως δὲ ὡς πρὸς τὴν Σάμην καὶ
Κράνην φαίνεται πιθανώτερα ἢ ἐκ τῆς τοπογραφικῆς θέσεως καὶ τοῦ ἐδάφους παραγωγή
(ἴδε λέξις.).

⁶ Εἶνε σήμερον συνήθως ἡ τοιαύτη ὀνομασία, ὅπου ἦσαν ἀρχαῖα ὀχυρώματα ἢ πόλεις.
⁷ Ἴδε καὶ τὸν Ἰστορικὸν τῆς Ἐπτανήσου ἐν τόμῳ III σελ. 63. Συνοικίαι τινὲς τοῦ Λη-
ξουρίου, πιθανῶς ἕνεκα τῆς τότε μετοικήσεως φραγκικῶν οἰκογενειῶν, καλοῦνται ἔτι διὰ τῶν
ὀνομάτων ἐκείνων, ὡς Δεμπονεράτα (De-Buonpera, τοιαύτη μάλιστα οἰκογένεια σώ-
ζειται ἐν τῇ *Μαροβίγγλα* (Marcello);— Καὶ ἡ λέξις Ληξούριον πιθανῶς νὰ πα-
ρήχθῃ ἐκ τοῦ λήγειν ὄρη ἢ ὄρια διότι ἐκεῖ λήγουσι τὰ ὄρη ἢ ἔληγον τὰ ὄρια τῆς ἀρ-
χαίας πόλεως (;

ΙΑΚΩΒΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΝΑΧΟΥ

λείψανα κυρίως τάφοι¹ καί τινα Ῥωμαϊκῶν ὀχυρωμάτων, πολλά δὲ εὐρέθησαν ἀγγεῖα, πῖθοι κλ. — Ὁ κάτοικος *Παλιμισιάρρος*.

Παλοστῆ βουνὸν ἐν Ἐθναίᾳ.

Παράδεισο (ἡ) χλοερὰ τοποθεσία ἐν Κραναίᾳ. Ἡ λέξις ἀρχαία ἐπὶ κήπων καὶ χλοερῶν τόπων συνήθης, ἐκ Περσῶν ληφθεῖσα.

Πέζουλα θέσις εἰς τὰς ἀκρωρείας τοῦ Αἴνου.

Πεζούλα ἡ κορυφή τοῦ πρὸς Ταφιὸν ὄρους.

Πετρουλοῦ πετρώδης μᾶλλον θέσις ὑπὸ τὸ προάστιον *Μηχαλιτσᾶτα* καὶ ἀλλαχοῦ τοιαῦται ὀνοματοθεσίαι.

Πεσάδες καὶ *Πεσάδα* ἡ μεγάλη καὶ ὠραία κωμόπολις ἐν Λειβαθοῖ εἰς θέσιν γραφικωτάτην κειμένη. Ἐνταῦθα καὶ τὸ ἐκ κληροδοτήματος τοῦ μεγάλου ἐμπορίου Ἀντωνίου Ἰγγλέση, συντηρούμενον ναυτικὸν σχολεῖον.

Πέτρα τσ' ἀπομονῆς πλᾶξ τις ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τοῦ Ληξουρίου ὅπου συνήθως περιπατοῦσιν οἱ πενθοῦντες καὶ οἱ ἀρσενόμενοι εἰς βίον μονήρη διὰ τὸ ἥσυχον τοῦ ἐκεῖ τόπου μεταφ. μάλιστα καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγογγύστως ὑπομένουτος δεινᾶ, λέγομεν εἶνε ἡ *πέτρα τσ' ἀπομονῆς* (ὑπομονῆς).

Πεταροί θέσις ὑψηλὴ ἐν Ἀνωγῇ.

Πετᾶσι ἄντρον ἐπὶ τοῦ Αἴνου, ὅπου δύο ἐγγὺς κείμεναι πηγαί, ὧν παραδόξως ἡ μία ἀποπνέει θειώδη ὀσμὴν, ἡ δὲ ἑτέρα εἶναι ἄοσμος.

Πετρικᾶτα χωρίον ἐν Ἐθναίᾳ.

Πηγή θέσις εἰς τὰς ἀνατολικὰς ὑπώρειας τοῦ Αἴνου, ὅπου καὶ μονὴ ὁμώνυμος κληθεῖσα οὕτως ὡς ἐκ τῆς παρὰ τὴν ἀγίαν τράπεζαν βρῦσεως. — *Πηγή* ἐπίσης, ὑψωμά τι παρὰ τῇ κώμῃ Δαμουλιανᾶτα ὅπου σώζονται ἐρείπια ὀχυρώματος.

Πηδάμια θέσις εἰς Χαυδᾶτα.

Πισκάρδο περιοχή τῆς ἐπαρχίας Σάμης πρὸς Λευκάδα, (ἥτις κακῶς ὀνομάζεται ἐπισήμως *Φισκάρδον*) ἀντὶ *Γουῖσκάρδον* ὅπερ ὀνομάσθη οὕτως ἀπὸ τοῦ Νορμανδοῦ Ῥοβέρτου Γουῖσκάρδου ἐπιδραμόντος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ῥογήρου τὴν Κεφαλληνίαν ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, καὶ θανόντος πιθανῶς ἐν τῷ εἰς τὸν ἐκεῖ λιμένα προσωρμισμένῳ πλοίῳ αὐτοῦ τῇ 17 Ἰουλίου 1085. Κατὰ τὸν Leake ὁ λιμὴν τοῦ Γουῖσκάρδου ἦν ὁ τῶν ἀρχαίων *Πάρορμος* (ἴδε *Ἀρτίσαμος*) οὗτος ὑποθέτει ἐπίσης ὅτι ἐπὶ τῆς πρὸς ἄρκτον ἄκρας, θὰ ἦτο καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος ἀντικρὺ τοῦ ὁμωνύμου ναοῦ ἐπὶ τοῦ Λευκάτα ἀκρωτηρίου τῆς Λευκάδος². Ὁ αὐτὸς περιηγητὴς λέγει ὅτι εὗρεν εἰς τὴν παρὰ τὸ Γουῖσκάρδον ἀκτὴν καὶ λείψανα Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς ἐπ' αὐτῶν ὡς φαίνεται, βασισθεῖς ὁ Bory de S. Vincent λέγει, ὅτι τὸ πάλαι ἦν ἐκεῖ ἡ Πετουλία ἢ Πετιλία, πόλις ἣν ἤρξατο νὰ κτίσῃ ὁ Γάιος Ἀντωνίου τῷ 63 πιθανῶς π. Χ. ὅτε

¹ Εἰς τὰ ἄνω μέρη τοῦ Παληοκάστρου σώζεται τάφος, ὅστις κατὰ τὴν παράδοσιν ἦν τάφος βασιλοπούλου (s).

² W. M. Leake, Travels in northern Greece, vol. III 67—68.

ἔξορισθεῖς τῆς Ῥώμης κατέλαβε τὴν Κεφαλληνίαν καὶ ὅστις ἀνακληθεῖς μετ' οὐ πολὺ κατέλιπεν ἀτελὲς τὸ ἔργον του¹.

Πλαγλαίς θέσις βουνώδης παρὰ τὰ Χαυριᾶτα. Τὰς κλιτύας καὶ ἐν γένει τὰς προσκλινεῖς θέσεις ὁ λαὸς καλεῖ προσηγορικῶς *πλάγια*, *ἀντίπλαγα*, *πλαγλαίς*.

Πλάκα ἡ πρὸς βορρᾶν συνοικία τοῦ Ἀργοστολίου. Ἐπίσης πλακῶδες ὑψωμα παρὰ τὰ Χυδᾶτα καὶ εἰς ἄλλα μέρη ἐπὶ τοιούτων θέσεων. Πρὸ τὴν ἐν Ἀθήναις συνοικίαν *Πλάκων*.

Πλακούδια πλακῶδες καὶ ἄγονον μέρος παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Πάλης.

Πλαοῦλι ἐν Ἐθναίᾳ.

Πλατυγαλός ὄνομα ἀκτῆς βορείως τοῦ Ληξουρίου διὰ τὸ ἐκεῖ πλατὺ τοῦ κόλπου. Ἐκεῖ καὶ μονῆριον γυναικείον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος.

Πλατυμπόρος καὶ *Πλατύμπορος* σπικνωτέρον ἐξοχὴ ἐν Κατωγῇ κληθεῖσα οὕτως εἴτε διὰ τὸ πλατὺ τῆς θέσεως, ἢ διὰ τὸ ἐκεῖ πλατυνόμενον ποτάμιον.

Πλέρι ἐν Ἀνωγῇ.

Ποθοῦ (ἡ) παρὰ τὰ Χαυριᾶτα τῆς Πάλης.

Πολίτης θέσις ἐν Ἀνωγῇ.

Πομάλλια θέσις παρὰ τὰ Χαυδᾶτα.

Πορταράτα χωρίον τῆς Εἰκοσιμίας. Ἐκ τοῦ πόρος = διάβασις πιθανῶς.

Πόρος τοποθεσία ἐν Πρώνοις. Κατὰ τὸν Goodisson² ἐκλήθη τὸ μέρος οὕτω διότι διαρρέουσιν αὐτὸ τὰ πολλὰ κατερχόμενα ἀπὸ τῶν πλησίον βουνῶν ὕδατα.

Ποταμιᾶννα περιοχή ἐν Κραναίᾳ.

Ποταμιανῶτα μέγα χωρίον τῆς Πυλάρου.

Προκύματα θέσις ὑψηλὴ παρὰ τῇ Φερεούσῃ τῆς Ἀνωγῆς. ὠραία λέξις, ἥτις πιθανῶς σημαίνει τὴν ἐκεῖθεν φαινομένην εὐρυτάτην θάλασσαν.

Προριά παρὰ ταῖς Μινιαῖς.

Πύλαρο (ἡ) εἷς τῶν δήμων τῆς Σάμης. Κατὰ τινὰς ἡ λέξις γίνεται ἐκ τοῦ *πυλωρός*, εἴτε διότι ἦσαν πυλωροὶ τῆς ἀρχαίας Σάμης, εἴτε διότι ἡ θέσις

¹ Bory de S. Vincent. Descrip. des îles joniennes 363. Chr. Muller Voyage en Grèce 490. Grasset S. Sauveur Voyage historique litteraire et pittoresque dans les îles et possessions ci-devant venitiennes du Levant vol. III p. 67. Ὁ Grasset λέγων περὶ τῆς Πετιλίας ἀναφέρειται εἰς τὸν Στράβωνα, τοῦτο ὅμως ἐστὶν ἀνακριβὲς διότι οὐδαμοῦ παρὰ τῷ τελευταίῳ ἀπαντᾷ τι περὶ τῆς πόλεως ταύτης. Τὸ ὅτι ὁ Γάιος Ἀντωνίου ἦλθεν ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἤρξατο κτίζειν παρὰ πολλῶν μαρτυρεῖται, ποῦ ὅμως καὶ πῶς ἐκάλεσε τὴν πόλιν δὲν εἶνε ἐξηκριβωμένον· δὲν εἶνε ὅμως καὶ ἀπίθανον ὅτι ἐν Πάλῃ ἕως ἤρξατο κτίζειν τὴν πόλιν ὡς τεκμήριον τούτου δύναται νὰ προσαχθῇ τὸ ὅτι πρὸ ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐπέκεινα ἀνορυσσομένου φρέατος τινος ἐν τῇ κήπῳ παρὰ τὸ Ληξούριον εὐρέθη τμήμα ἐπιταφίας πλακῶς ἐξ ἧς ἐφάνητο ὅτι ἐταφῆ ἐκεῖ φίλος τις τοῦ Γαίου Ἀντωνίου θανὼν ἐξ αἰφνιδίου θανάτου. Ἡ ἀπόδειξις αὕτη καὶ ἄλλα κεφαλή γυναικῶς ἐκεῖ εὐρεθεῖσα καὶ ἄλλα ἀρχαία ἐδωρηθήσαν τῷ Μοκίερ οὐλίῳ τῇ 17 Ἰουλίου Γραδενίγῳ. Grasset S. Sauveur ἐνθ. ἀνωτ. 57).

² Essay upon the Ionians Islands κλ. 146.

ἦν οἰονεὶ πύλη δίδουσα ἔξοδον εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς Σάμης¹. Ἀπίθανοι καὶ ἀστηρίκτοι παραγωγαί, εἰ καὶ ἡ λέξις εἶνε ἐλληνοφανεστάτη. Ἡ θέσις εἶνε σύδενδρος καὶ γραφικὴ, ἔχει δὲ ὁ δῆμος ὑπὲρ τὰ εἰκοσι χωρία, τὰ πλεῖστα μεγάλα ἐν οἷς ἡ κωμόπολις καὶ πρωτεύουσα *Μακρηότικα*. Οἱ κάτοικοι εἰσὶν εὐφρούστατοι καὶ φίλεργοι. Ὁ κάτοικος λέγεται *Πυλαρινός*, συνηθέστερον δὲ *Πυλαρός*.

Πυργάρι: θέσις ὑψηλὴ παρὰ τὰ Χαυριᾶτα. Ἐκεῖ εὐρίσκονται ὄστράκων καὶ ἰχθύων ἀπολιθώσεις.

Πυργί: μεταξὺ Σάμης καὶ Πρώνων. Ὁ Ζερβός² γράφει *πυργοὶ* παράγων τὴν λέξιν ἐκ τοῦ *πύργου* διότι φαίνεται ὅτι ἦν ἐκεῖ ὄριόν τι ἢ μεσότοιχον χωρίζον τοὺς Πρώνους ἀπὸ τῆς Σάμης. Πιθανὴ εἶνε καὶ ἡ λίαν χαρακτηριστικὴ δημώδης παραγωγὴ ἐκ τοῦ *πειρία* = *χοάνη*, διότι ὄντως τὸ βουνὸν ἐκεῖνο ὁμοιάζει πρὸς ἀνεστραμμένην χοάνην. Ὁ κάτοικος *Πυργισιᾶνος*.

P

Ῥάχη τοῦ πολέμου: τοποθεσία ἐν Θηναίᾳ, δι' ἄγνωστον λόγον κληθεῖσα οὕτω.

Ῥεῖκλι: θέσις παρὰ τὸ χωρίον *Βληχᾶτα* ἔχουσα ὕδατα. Ἡ λέξις ἔχει πιθανώτατα σχέσιν πρὸς τὸ *βέω βείθρον*. Ἦκουσά ποτε τὴν θέσιν καὶ *δεῖκλι* ἐκ παραφθορᾶς βεβαίως.

Ῥίζα: χωρίον ἐν Θηναίᾳ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἐκεῖ βουνοῦ³.

Ῥίρι: χωρίον τῆς Ἀνωγῆς ἐκ τοῦ *ἔριφος*, διὰ τὸν ποιμενικὸν βίον Ἰσως τῶν κατοίκων (ἴδε *Δεματορά*).

Ῥοδεινόσπηλο: σπήλαιον παρὰ τὰ Χαυριᾶτα διὰ τὸ ἐρυθρωτὸν τοῦ ἐδάφους.

Ῥοῦδι: δάσος ἐλατῶν ἐπὶ τῶν ἀρκτικῶν δειράδων τοῦ Αἴνου.

Σ

Σάμο (ἡ)⁴: ἡ ἐπαρχία Σάμης, σπανιώτερον δὲ καὶ ἡ πόλις ἧτις κυρίως *Αἰγιαλός* λέγεται. Ὁ κάτοικος παρὰ μὲν τοῖς ἀρχαίοις *Σαμαίος*, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ *Σαμίου*, κατοίκου τῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ Σάμου οὔσης πιθανώτατα ἀποικίας τῶν *Σαμαίων* (Κεφαλλήνων)⁵, σήμερον δὲ *Σαμικός*. Ἡ λέξις *Σάμη* πιθανῶς γίνεται ἐκ τῆς λέξεως *σάμος* = *πόπος ὄρεινός* καὶ ὑψηλός, *σάμος*

1 Ζερβός ἀρχ. λείψ. Κεφαλλ. σελ. 50.

2 Ζερβ. ἐνθα ἀνωτέρ.

3 Ῥίζα βουνοῦ = πρόποδες.

4 Καὶ παρ' ἀρχαίοις καὶ νεωτέροις ἀπαντᾷ Σάμη καὶ Σάμος.

5 Ὁ Ἄγκατος, λέγεται, ἐνεγκὼν τὴν ἀποικίαν εἰς τὴν Αἰγαίαν νῆσον. ἴδε Ἰαμβλίχου βίον Πυθαγόρου β. 1. κ. 3.

δὲ πολλὰς τοιαύτας θέσεις οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν¹. οὕτως ἐκλήθη πιθανῶς καὶ τὸ μέρος τοῦτο, ὅθεν ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις μετεδόθη ἐφ' ἄπασαν τὴν νῆσον Σάμην ἢ Σάμον κληθεῖσαν, τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο ἐτηρήθη πιθανῶς μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Πυθαγόρου. Ἐπὶ τῶν Μηδικῶν ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζουσι πλέον τὴν νῆσον, *Κεφαλληνίαν*, ὥστε ἔκτοτε φαίνεται ἐκράτησε ἡ ὀνομασία αὕτη, ἢ δὲ *Σάμη*, περιωρίσθη εἰς τὴν πάλαι *Σάμην* καὶ διέμεινε μέχρι τοῦ νῦν². Τὴν ἐκ τοῦ *Σαμέως* υἱοῦ Κεφάλου παραγωγὴν θεωροῦμεν καὶ ἡμεῖς ἀπίθανον ἐπόμενον τῇ γνώμῃ τοῦ Ζερβού³, ἀφ' οὗ μάλιστα παρ' Ἰαμβλίχῳ ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἄγκατος ἔκτισε τὴν πόλιν⁴. Ἐν Σάμῃ σώζονται πλεῖστα ἐλληνικὰ ἀρχαιοῦτα καὶ δὴ πελασγικὰ τεῖχη, τάφοι, ἀνάγλυφα κλ., πρὸς δὲ πολλὰ Ῥωμαϊκῆς τέχνης λείψανα ὅτε ἡ πόλις, ἦν ὡς μακροτεῖται ἐπίσημος καὶ πλουσία κατεστράφη δὲ καὶ ἐλαφουργηθῆ μετὰ τεσσάρων μηνῶν ἠρωϊκῆν ἀντίστασιν, πολιορκουμένη στενωῶς ὑπὸ τοῦ Μ. Φουλβίου ὑπάτου Ῥωμαίου⁵. Ἐκ πολλῶν γενομένων ἀνασκαφῶν, πολλὰ εὐρέθησαν ὑπολειφθέντα λείψανα⁶, αἱ δὲ ὠραῖαι τῶν τάφων πλάκες, ἐχρησίμευσαν ὅπως στρωθῆ ἢ πλατεῖα τοῦ Ὀρολογίου ἐν Ἀργοστολίῳ⁷.

Σαμόλι: προάστειον τοῦ Ληξουρίου πρὸς ἄρκτον ἐπὶ τῆς παραλίας. Πιθανῶς ἐκλήθη οὕτως ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ὄλον σχεδὸν μέρος ἀνήκει τοῖς μεγαλοκτηματίαις Ἀννίνοις, οἷς ἀνήκε καὶ ὅλη σχεδὸν ἡ Σάμη, ὥστε τὸ *Σαμόλιον* ἦτο οἰονεὶ μικρὰ Σάμη.

Σαμοπόλιον: ὅλη ἡ τῆς Σάμου καὶ Πυλάρου περιοχὴ. Λέξις σύνθετος.⁸

Σβωλούρια: καὶ σπανιώτερον *παραφθαρμένως σβωλούρια*: λιπαρὰ γῆ ἐν Κατωγῇ: παρχέεται δ' ἡ λέξις ἐκ τοῦ *βῶλος* ὅπερ *σβῶλος* κοινῶς λέγεται κατὰ τὴν συνήθη πρόταξιν τοῦ σ.

Σίδερος: ἢ συνηθέστερον *Ἄϊς Σίδερος* (ἄγ. Ἰσίδωρος): ἀκρωτήριον πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς Πάλης. Δὲν σώζεται παράδοσις περὶ ὑπαρχείσεως ἐκεῖ ἐκκλησίας.

Σίσια: ἢ πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Κρήνης πλουσία καὶ ὠραία μονὴ καὶ ἐντεῦθεν ἄπασα ἡ ἐκεῖ τοποθεσία. Τὴν ἀρχαιοτέραν μονὴν ἔκτισεν ἐπὶ Σταυροφοριῶν ὁ ἅγιος Φραγκίσκος ἐξ Ἀσσιζίου (Assisi), ἰδρυτῆς τοῦ τάγματος τῶν Φραγκισκανῶν διεληθὼν ἐκ Κεφαλληνίας κατὰ τὸ εἰς Αἴγυπτον καὶ Συρίαν

1 Ὡς τὴν Θράκην, καὶ ἄλλην τινὰ πόλιν ἐν Ἡλίδι.

2 Τὸ τοιοῦτο παρατηρεῖται εἰς πολλὰ μέρη ὡς ἐν Λέσβῳ, Κῷ, Ῥόδῳ, Δίγνῃ Ζακύνθῳ, Κερκύρᾳ κλ. ὅπου τὸ ὄνομα τῶν νήσων ἐλάβον αἱ πόλεις.

3 Ἀρχ. λείψ. Κεφ. σελ. 25 α' καὶ 26.

4 Ἐν βίῳ Πυθαγόρου β. 1. κ. 2. Ἡ πρώτη μάλιστα ἀποκαταστάς ἐκεῖ γενεᾶ ἦν πελασγική.

5 Titus Livius L. XXXVIII c. 28.

6 Κατὰ τῶν ἐπισημοτέρων ἀναφῶν ἄριστον καὶ ἄριον ἄγαλμα εὐρισκόμενον παρὰ τὸν ἄριστον ἀναφῶν ἐκ τῶν Κεφαλλιεράτων.

7 Κατὰ τὴν ἀναφῶν πολλὰ εὐρέθησαν ἐν τοῖς τάφοις δακτύλιοι, ἐνώτια κλ.

8 Εἰς γειτονικὰς θέσεις γίνεται συγγένεις τοῦτο π. γ. Ἐρυσόπυλον, Ἄδειλινο-φαρακλάτα κλ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ταξείδιόν του τῷ 1219 πιθανώτατα ¹. Ἡ ἀρχαία μονὴ ἦς μέχρι τινὸς ἐσώζοντο μικρὰ τινὰ λείψανα καὶ ἦτις ἀνήκεν εἰς δυτικούς μοναχούς, ἐκτίσθη μικρὸν ἀπὸ τῆς παραλίας ἀπέχουσα, βραδύτερον δ' ἕνεκα τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν ἐγκατελείφθη καὶ ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ ὑπερκειμένου ὑψώματος ὅπου ἐστὶ σήμερον ἡγουμενεύοντος κατὰ τὴν παράδοσιν Κουλούρη τινός. Πότε ἡ μονὴ ἐγένετο κτῆμα τῶν ὀρθοδόξων δὲν εἶνε ἐξηκριβωμένον, ἀλλὰ βεβαίως πρὸ τοῦ 17 αἰῶνος, διότι ἐν τῷ ἀρχαιοφυλακείῳ τῆς Κεφαλληνίας σώζεται βιβλίον συμβολαιογραφικῶν πράξεων τῆς μονῆς ἑλληνιστὶ γεγραμμένον, ἐν ᾧ καὶ ἡ λέξις καλόγηρος καὶ ἄλλαι ἑλληνικαὶ πολλάκις ἀπαντῶσι, φέρον δὲ χρονολογίαν 1607 ². Ὁ Assisi διέπρεπεν ἐν ἀρετῇ φιλόανθρωπος καὶ πρόθυμος ἀρωγὸς τοῖς χρεῖαν ἔχουσι, ἐπεσπάσατο πρὸς ἑαυτὸν τὸν γενικὸν τῶν Κεφαλλήνων σεβασμόν, ἡ δὲ εἰκὼν ἦν μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερεν ἐθεωρεῖτο ὡς πολιούχος τῆς νήσου. Ἐκ τούτων οἱ Κεφαλλῆνες προσέλαβον καὶ ὡς τοπικὸν αὐτῶν ἔμβλημα, τὸ οἰκόσημον τοῦ Assisi, ἐν ᾧ ἱστοροῦνται δύο συμπλεκόμεναι ἐν δεξιῶσι χεῖρες, μεταξὺ δὲ αὐτῶν σταυρός, κάτωθεν δὲ πυργίσκος ³. Τὸ τοπικὸν τοῦτο σῆμα διετήρησαν πᾶσαι αἱ κατὰ καιροὺς δυναστεῖαι, πλὴν τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας, καὶ ἐν μεταλλοῖς ἐχαράσσεται τοῦτο ⁴ καὶ ἐγλύπτετο ἐπὶ τόξων γεφυρῶν καὶ μετωπίδων δημοσίων κτιρίων ὡς εἰς τὴν πρώτην γέφυραν τοῦ Ἀηξουρίου, καὶ ἄνω τῆς θύρας τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ δημοσίου ὥρολογίου, ἐξωγραφισμένον δὲ εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει παλαιοῦ δημοσίου παλατίου.

Σκάλα ἀκρωτήριο καὶ περιοχή ἐν Κράνῃ πρὸς Πελοπόννησον βλέπουσα, ἐν τῇ περιφερεῖα τῶν ἀρχαίων Πρώνων, σώζονται δὲ ἐκεῖ καὶ ἐλάχιστα ἀρχαῖα λείψανα ναοῦ, τάφων καὶ ῥωμαϊκῶν λουτρῶν. Ὠνομάσθη οὕτω διὰ τὸ ἐπικλινὲς καὶ οἰνοεὶ κλιμακωτὸν τῆς θέσεως (ἰταλ. scala)⁵. Ὁ κάτοικος *Σκαλισιᾶνρος*.

¹ Ὁ Ἀσσίζης ὅπου ἀπεβίβαζετο ἐκτιζε καὶ μονήν. Αἱ μοναὶ συνήθως ἐλάμβανον τὰ ὀνόματα τῶν ἱδρυτῶν. Παραφθορὰ τῆς λέξεως Assisi εἶνε ἡ λέξις Σίσινα.

² Τὸ βιβλίον φέρει ἐπιγραφήν «Κώδικας τοῦ μοναστηρίου Συσιοτῶν ἀπὸ 1607 Фебρουар. 28 ἕως 1627 22 Μαρτίου».

³ Ὁ δοκίμιος καταγινόμενος περὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ τῆς νήσου φίλος μου κ. Τσιμαράτος μὲ ἐβαίωσεν ὅτι εἰς τινὰ ἀρχαῖα ἀντίτυπα ὁ πύργος ὑπάρχει μετὰ δύο χειρῶν ἄνευ σταυροῦ.

⁴ Μετὰ τινὰ στάσις ἐν Κεφαλληνίᾳ τῷ 1801 καθ' ἣν ὁ ἀντισυνταγματάρχης Πιέρρης σταλεῖς μετὰ δυνάμειος ὑπὸ τοῦ τότε προέδρου τῆς Γερουσίας Θεοδόχῃ ἐπανάερε τὴν τάξιν, ἀπενεμήθη τούτῳ ὑπὸ τῆς εὐγνωμονοῦσης Κεφαλληνίας, χρυσοῦν μετάλλιον, ἀγορὰ δὲ τοῖς ἀξιωματικοῖς καὶ χαλκᾷ τοῖς στρατιώταις· τὰ μέταλλα δὲ ταῦτα ἔφερον ἐπ' αὐτῶν τὸ ἔμβλημα τοῦτο τῆς νήσου. Ἐκτύπον τοῦ χρυσοῦ ἔχει ἐν τῇ πλοῦσι νομισματικῇ συλλογῇ τοῦ ὀνομισματολόγου ἡμῶν κ. Λάμπρος. Ὁ Ἀσσίζης βεβαίως θὰ ἠξιώθη ἐν τῇ νήσῳ καὶ τιμῶν Ἁγίου, τοῦτο εἰκόσῳ ἐκ τοῦ ὅτι σώζεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν Μηναίων εἰς Ἀηξούριον παλαιὰ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου. Ὁ Ἁγιος Φραγκίσκος ἐγεννήθη ἐν Ἀσσίζῳ τῷ 1182, ἀπέθανε δὲ τῷ 1226. Ἐπὶ Πάπα Γρηγορίου ΙΧ ἀνηγορεύθη ἅγιος, ἡ δὲ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 4ῃ Ὀκτωβρίου. Ἐν Ἀσσίζῳ σώζεται καὶ τὸ λείψανον αὐτοῦ. Ἦν ἐπίσης καὶ λόγιος τὰ δὲ συγγράμματα αὐτοῦ, ἐδημοσιεύθησαν ἐν Ἀμβέρσῃ τῷ 1623. Ἰδὲ M. Bouillet Dictionn. d'histoire et de geographie. Paris 1857.

⁵ Goodisson 142. Isambert Itineraire de l'Orient 394.

Σκαραντζιά· θέσις ἐπὶ τοῦ Αἴνου.

Σκανδολίτης· κρημνώδες μέρος ἐν Θηναίαις.

Σκίλα· ἀπότομον καὶ φοβερὸν τὴν θέαν ἀκρωτήριο πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς νήσου, πρὸ τοῦ ὁποίου ἐκτείνεται ἀγριωτάτη θάλασσα, ἦς τὰ κύματα *σχίζει* οὕτως εἰπεῖν ἀντιτασσόμενος ὁ βράχος.

Σκεπαστή· θέσις παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα.

Σκοιναῖς· χωρίον ἐν Ἀνωγῇ (ἴδ. ἐπ. λέξιν).

Σκοῖνος· ἐν Κατωγῇ. Πιθανῶς ἐκ τῶν ἐκεῖ σχοίνων (juncus)· ἐντεῦθεν ἴσως καὶ ὁ Σκοιναῖς, ὡς καὶ τὸ τῆς Ζακύνθου ἀκρωτήριο *Σχοινάρι* ὡς καὶ ἄλλαι θέσεις ¹.

Σκόρδακας· παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα, ὡς καὶ *Σκόρδαις*.

Σκοτεινὴ· σπηλιῶδες καὶ σκιερὸν μέρος εἰς τὰς δυτικονοτίους παραλίας τῆς νήσου.

Σκοτεινὴ φυλακὴ· παρὰ τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου ἐν Κράνῃ, διὰ τὰς ἐκεῖ βθεῖεις ὅπας ἐντὸς τῶν βράχων τῆς παραλίας.

Σκυλοπήγαδο· εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Πάλης ὅπου ὑπάρχουσιν ἐντὸς σπηλαίου παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐντὸς κοιλωμάτων μικραὶ φυσικαὶ σύμμετροι πρὸς ἀλλήλας δεξαμεναὶ ὕδατος. Κατὰ τὴν παράδοσιν *σκυλὸς τίς* ποτε διψῶν εὔρε τὸ ὕδωρ τοῦτο, ὅθεν καὶ ὠνομάσθη.

Σουλᾶροι· οἱ Ἰλᾶροι τῆς Κατωγῆς, τῇ συνήθη προτάξει τοῦ σ. Ἐκλήθη ἡ θέσις οὕτως ἴσως ἐκ τοῦ *ιλαροῦ*, δηλ. ἀνοικτοῦ, εὐθύμου τῆς θέσεως.

Σπάθη· εἰς Ἐληρόν, ἕνεκα τοῦ ἐκεῖ φυομένου ὀμωνύμου χόρτου.

Σπαθί· χωρίον τῆς Σκάλλας, διὰ τὸ καμπύλον τοῦ ἐκεῖ βουνοῦ.

Σπαροῦ· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα θέσις τὸ πλεῖστον πετρώδης· ἐκλήθη πιθανῶς οὕτως διὰ τὸ ἀραιὸν τῶν ἐκεῖ ἐλαίων ἢ ἀμπέλων ἐκ μεταφορᾶς τοῦ λιπότριχος, ὅστις σπανὸς κοινῶς λέγεται.

Σπαρτζιά· κωμόπολις τῆς Λειβαθοῦς.

Στασεῖο· χθαμαλὴ τοποθεσία ἐν Ἐληρῷ. Ἐκ τοῦ *στάσις*.

Στεκοῦλι· εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Πάλης ὅπου πολλὰ βρυσικὰ ὕδατα.

Στεράτο· μικρὸν χωρίον τῆς Θηναίαις παρὰ τῇ Ῥίζῃ.

Στράφοι, *Στραφιὰ* καὶ *Τραφιὰ*· βθεῖα μικρὰ κοιλάς παρὰ τὰ Χαυδᾶτα. Ἐκ τοῦ *τάφρος*. Ὁμοίαι θέσις καὶ παρὰ τοῖς Ἰλᾶροις.

Σφακιάς· δύσβατον μέρος παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα, ὡς ἐκ τοῦ ἐκεῖ φυομένου ἐλελισφόκου, ὅστις *σφακιά*, *ἀσφακά* καὶ *ἀλιφασκιά* λέγεται.

Σφακιόερα· θέσις παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα.

Σφακίνα· πρὸς τὸ Σκυλόλιον.

¹ Παρ' ἀρχαίους ὑπῆρχον θέσις οὕτω καλούμεναι ὡς ἐκ τῶν σχοίνων των ὡς ἡ παρ' Ὀμήρῳ Ἰλ. Β. 497.

Τ

Τάφιον ὄρος· τὸ πρὸς δυσμὰς τῆς Πάλης ὄρος ὑπερβεν τῆς μονῆς τοῦ Ταφιοῦ.

Ταφίος· θέσις βραθεῖς εἰς τὸ *Τάφιον* ὄρος ὅπου ἡ πλουσία μονὴ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ἦτις συνεχωνεύθη μετὰ τῆς νοτίως αὐτῇ κειμένης μονῆς τῶν Κηπουρίων. Ἡ λέξις *Ταφίος*, ἔχει ἀναμφισβήτητον σχέσιν πρὸς τὴν ἀρχαιότητα, οὐχ' ἦττον ὅμως μεγάλως ἀμφισβητοῦνται τὰ σχετικά ζητήματα, ἀν δῆλα δὴ ἡ Κεφαλληνία ἐλέγετό ποτε *Τάφος*, ἀν συγκατελέγετο μετὰ τῶν Ταφίων νήσων καὶ ἀν ἡ ἐν Κεφαλληνίᾳ παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ ἀπαντῶσα πόλις *Ταφιοῦσα* ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν Ὀμηρικὴν *Τάφον* καὶ ὄντως ἡ λύσις δὲν εἶνε εὐχερῆς ὡς ἐκ τῆς ἀσαφείας παρὰ Ὀμήρῳ καὶ τῶν ἀντιφατικῶν πως μαρτυριῶν τῶν μετέπειτα συγγραφέων.¹ Τὸ ὅτι ἦν ἐκεῖ πόλις τοῦτο δὲν πρέπει ν' ἀμφισβητῆται, δὲν ἀπορρίπτει δὲ καὶ ὁ σχολιαστὴς τοῦ ἱστορικοῦ δοκιμίου περὶ Κεφαλληνίας, ἄλλως τε ἡ σωζομένη παράδοσις περὶ αὐτῆς, τὰ ἐκεῖ εὑρεθέντα καὶ εὑρισκόμενα ἀγγεῖα καὶ λείψανα πλαστικῶν τεχνουργειῶν ἐμπεδοῦσιν ἔτι μᾶλλον τὴν ιδέαν, ὀρίζουσι δὲ μάλιστα περίπου καὶ τὴν θέσιν τῆς πόλεως· τὸ ζήτημα ὅμως εἶνε πῶς θὰ συνδυασθῇ τὸ ὄνομα *Ταφίος* πρὸς τὴν ἀρνητικὴν λύσιν ἣν πλεῖστοι διδοῦσι, ἀποκρούοντες τὸ Ὀμηρικὸν τῆς *Τάφου*, δεχόμενοι ὅτι *Τάφον* ἀναφέρων ἔνοσε ὁ ποιητὴς μίαν τῶν νησίδων τῶν μεταξὺ Ἰθάκης καὶ Κεφαλληνίας (τανῦν *Μεγαρήσι*) λέγοντες περὶ τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ *Ταφιοῦ*, ὅτι ἐκλήθη οὕτως διὰ τὸ κοῖλον καὶ ταρσιδὲς οὕτως εἶπεῖν τοῦ μέρους, ἢ ἐκ τοῦ ὅτι ἦν ἐκεῖ κοιμητήριόν τι.² Τοιαύτας γνώμας καὶ παραγωγὰς θεωροῦμεν βεβιασμένας πως, καὶ δὲν δεχόμεθα μὲν ὅτι ἡ Κεφαλληνία τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο *Τάφος* ὡς ἀσυμβίβαστον, οὐχ' ἦττον ὅμως καθ' ἡμᾶς εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ὑπάρχη σχέσις τις μεταξὺ τῶν δύο γειτωνικῶν αὐτῶν μερῶν καὶ τῆς ὁμωνυμίας, νομίζομεν δὲ ὅτι δύναται νὰ συνδυασθῇ τὸ ζήτημα, ἐὰν δεχθῶμεν, πιθανωτάτην ἄλλως κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἀποικίαν ἡμετοίκησιν ἐκ τῶν Ταφίων νήσων οἰκήσασαν ἐν τῷ μέρει τούτῳ ἐξ οὗ καὶ ἐκλήθη. Οὕτως ἀφοῦ δεχθῶμεν τὴν ὑπαρξίν ἐκεῖ πόλεως, καὶ τοιαύτην σχέσιν ἔχουσαν πρὸς τὴν *Τάφον* καὶ τοὺς *Ταφίους*, διατὶ νὰ μὴ δεχθῶμεν ὅτι πράγματι ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ ἦν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου (ἀκμάσαςτος περὶ τὸν 5 μ. Χ. αἰῶνα) ἡ *Ταφιοῦσα* (τανῦν *Ταφίος*) ἦν τινεὶ πιθεῖσι οὐχὶ ἐν τῇ κυρίως νήσῳ, ἀλλ' ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀρχαίας Κεφαλληνίας;³

¹ Μελετίου Γεωργ. ἐν λέξει Κεφαλληνία. Στεφάνου Βυζαντίου ἐν λέξει *Τάφος*. Ζερβου ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 7. Χιτώτου ἱστορ. Ζακύνθου Δ' 74. σημ. 26. Ἰανίου Ἀνθολογίας Ε' 59 σημ. 31 καὶ Δ' σελ. 770.

² Ἰον. Ἀνθολ. Ε' 59. 31.

³ Νομίσματα τῆς πόλεως ταύτης δὲν εὑρέθησαν, ὁ Bory d. S. Vincent μάλιστα εἰκάζει ὅτι ἡ πόλις θὰ κατεστράφη πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς νομισματικῆς τέχνης! (σελ. 409).

Τειχιά· θέσις ἐν Ἀγωγῇ.

Τριάλος· ὠραία θέσις ἐν Λειβαθοῦ.

Τριβί· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα.

Τριγυράτος καὶ *Τριγυράτο*· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα.

Τριποξῦλι· παρὰ τὸν Ἀθήρα.

Τρέμουλα· μέρος ἐν τῷ Βάλτῳ τοῦ Ληξουρίου τεлмаτωδες καὶ ὑποτρέμον τῷ πατοῦντι.

Τρυγωνᾶς· θέσις θηρευτικὴ ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Κραναίας.

Τυφλόμυγα· ἐν Πάλλῃ.

Ρ

Ῥθρο· θέσις ἔχουσα βρύσεις παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα.

Ῥλη· δασώδους θέσεως ὄνομα ἐν Σάμῃ ἐλληνικώτατον. Παρ' ἀρχαίοις πλειστάκις ἀπαντᾷ προσηγορικῶς ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ¹.

Φ

Φαβάτι· παρὰ τὸ Ληξούριον.

Φαβατᾶτα· χωρίον εἰς τὸν δῆμον Κατωγητῶν.

Φάλαρι (ἡ)· ὄροπέδιον πλησίον τῆς Πυλάρου.

Φανερά· τὸ ἔμπροσθεν, τὸ καταφανὲς μέρος τῶν Χαυριᾶτων.

Φάρσα· μικρὰ κόμη εἰς τὴν Κράνην, καὶ οἱ κάτοικοι *Φαρσινοί*, διὰ δὲ τὸ ὑποκριτικὸν καὶ κερδοσκοπικὸν αὐτῶν καὶ *Φαρισαῖοι*. Ἡ λέξις *Φάρσα* ἀπαντᾷ καὶ παρ' ἀρχαίοις², δηλοῖ δὲ μέρος πόλεως ἢ ἀκρωτήριον, πιθανῶς δὲ ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν δευτέραν σημασίαν, διότι πράγματι ἡ κόμη κεῖται μικρὸν ἀπὸ τῆς παραλίας βλέπουσα πρὸς τὸν κόλπον³.

Φάος· ἐν Πάλλῃ ἀντὶ *Χάος*, ἴσως διὰ τὰ ἐκεῖ κοιλώματα, τῇ συνήθει ἐναλλαγῇ τοῦ φ καὶ χ, ὡς βρέφος βρέχνο—χλόη, γλόη χτουράω—φτουράω χαντακόνω—φαντακόνω.

Φερεοῦσα· ἐν Ἀγωγῇ. Ἐλληνοφανῆς ἡ λέξις καὶ γνησίας ἔλλ. καταλήξεως.

Φηράμενα· χωρίον τοῦ Ἐληροῦ, θέσις προσφιλῆς τοῖς θηρευταῖς διὰ τὸ πολὺ τῆς θήρας. Ἡ λέξις *φηράμενα* γίνεται ἐκ τοῦ θήρ, ὅπερ αἰολικῶς *φῆρ*, (λατ. *ferus*) ἐξ οὗ *Φηράμενα*.

Φτεριάς· παρὰ τὰ Χαυδᾶτα, ὡς ἐκ τῶν ἐκεῖ φυομένων πτερίδων (κοιν. *φτέρη*).

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΦΩΝ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ Ἰλιᾶδ. Ρ. 848. Ἠσιόδ. Θεογ. 484. Ξενοφ. Χ. 5 κ. καὶ πλείους ἄλλοι πολλοὶ παρ' ἀρχαίοις ἔφερον τὸ ὄνομα τοῦτο.

² Ἰδ. Πσύχιον καὶ Σουΐδαν ἐν λέξει.

³ Λέγεται καὶ *Φάρσα* ἐνίοτε, ὡς καὶ Ἔρσο—Ἐρσο, χέρσο—χέρισο κλ.

Φώκη ἀκτὴ καὶ ὁ ἐκεῖ ὄρμος, πρὸς τὸ Γουίσκάρδον.

Φώγησα* μέρος πρὸς τὰ Ὀμαλά, ἐκ τοῦ ἠχητικοῦ τῆς θέσεως κληθὲν ἴσως οὕτω.

Φωνίσκος* ἐν Θηναίῃ, ἴσως διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς προηγ. λέξεως (ἴδε καὶ ἀντιλαλοῦσα).

X

Χαλεπά* ἄγονος καὶ πετρῶδης θέσις ἐν Ἀνωγῇ. Χαλέπαις δὲ λέγοντα πολλαχοῦ τὰ τοιαῦτα ἐδάφη, διὰ τὸ χαλεπὸν τῆς ἀρόσεως. Ἐκφραστικωτάτη ἢ λέξις, ὡς καὶ ἡ συνώνυμος δύσκολο (ἴδε λέξιν).

Χαλικεραῖς* θέσις χαλικιώδης ἐν Πάλλῃ.

Χάρακας* κρημνὸς παρὰ τὴν Σάμην φοβερός τὴν θέαν καὶ κινδυνώδης τὴν διάβασιν.

Χάρακες* ἐν Ἀνωγῇ.

Χαράκι (τὸ)* χωρίον τοῦ Πυργιοῦ.

Χαυδάτα* κώμη εἰς Μεσοχώριον: πρωτεύουσα τοῦ δήμου Κατωγητῶν.

Χαυριᾶτα* κώμη τῆς Κατωγῆς, πατρίς τοῦ Ἀντωνίου Μοσχοπούλου καὶ Βικεντίου Δαμωδοῦ ἐνδόξων τῆς Κεφαλληνίας ἀνδρῶν¹.

Χολοῦ* θέσις ἐν Πάλλῃ διὰ τὸ χλοῶδες ἴσως κληθεῖσα οὕτω.

Χόντρη* τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ νησιδρίου τῶν Βαρδιάνων.

Χορός* ἐν Ἀνωγῇ.

Χοροστάσι* ἐν Δειλινάτοις μικρὰ πλατεῖα ὅπου ὄρχοῦνται καθ' ἃ εἴθισται ἐν ταῖς κώμαις κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτάς.

Χοῦνι* δύσβατον μέρος παρὰ τὰ Καμιναράτα.

Χρή* ἐν Ἄσσω παρὰ τὰς Καρυάς.

Χυμοικὸ* ἀπόκρημον καὶ στρογγύλον βουνὸν ἐν Θηναίῃ.²

Χωρὶ* βαθὺ μέρος, χωνοειδὲς οὕτως εἶπειν παρὰ τὴν Κοντογεννάδα.

¹ Σώζεται ἐκεῖ ἀκόμα κατερειπωμένη ἡ σχολή τοῦ Δαμωδοῦ.

² Ὡνομάσθη ἡ θέσις διότι ὁμοιάζει πρὸς ὑδροπέποινα ὅστις λέγεται κοινῶς χυμονικό.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Τ Α Β Δ Κ Α Ι
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ
ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ Π. ΠΑΡΤΙΚΙΟΥ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Ἡ Συλλογὴ κατχωρισθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν τῷ *Παραρσῶ*, ἀνατυποῦται νῦν ἐπηξημένη δι' ὀνομάτων τινῶν καὶ σημειώσεων, ἀφηρέθησαν δὲ καὶ τινὰ τὰ ὁποῖα νεώτεροι ἔρευναι ἀπέδειξαν οὐχὶ τόσον ἀκριβῆ ἢ καὶ ἀμφίβολα· οὐχ ἤττον παρεισέφερσαν παροράματά τινὰ ὧν σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὰ σπουδαιότερα πεποιθότες ὅτι ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ θὰ φανῶσιν ἐπιεικεῖς οἱ ἀναγνώσται, ὧν ὅμως μετ' εὐγνωμοσύνης θὰ δεχθῶμεν τὰς παρατηρήσεις καὶ προσθήκας.

Ἐν τῷ προλόγῳ : σελ. ε' ἐν σημειώσει β' πρόσθετες καὶ τοὺς συγγραφεῖς Grasset, Saint Sauveur, M. Müller, Irinert, Χιώτην καὶ Lacroix.

Σελ.	ς'	στιχ.	19	ἡ οἰκογενειῶν γράφει ἡ ἕξ οἰκογενειῶν	
»	»	»	20	Σπάθη, Σπάθη	» Σπάθη
»	»	»	33	κλήματος	» κλίματος
»	7	»	17	αἶγες	» αἶγες
»	»	»	26	καταλιπῶν δὲ	» καταλιπῶν
»	8	»	14	Αἰθέρος	» Ἀθέρος
»	9	»	3	τῶν λιμένων	» τοῦ λιμένος
»	»	»	4	Ν' ἀφαίρεθῆ τὸ « . . . καὶ τὸ ἀκρωτήριον Δουκάτου » ὃν ἐν Δευκάδι καὶ ὅπερ τυχαίως παρελήφθη ἐνταῦθα.	
»	10	»	14	Ἰλλάρων	γράφει Ἰλάρων
»	»	»	23	λέγει	» λέγων
»	11	»	36	ἦτο	» εἶνε
»	13	»	30	Λαβέρδου	» Λοβέρδου

» » Εἰς λέξιν *Δαοκαλειδὸ* παρ' ἀρχ. Ἀστερία ἢ Ἀστερίς. Κατ' αὐτὰς ἤκουσα παρὰ τοῦ φίλου μου κ. Γ. Κουντούρη ὅτι ἤκουσέ ποτε χωρικὸν καλοῦντα τὴν νησίδα Ἀστερία. Ἄν ὄντως τὸ τοιοῦτον σώζεται πᾶσα ἀμφιβολία περὶ τῆς θέσεως τῆς νήσου αἴρεται.

Σελ.	14	στιχ.	9	Ἐρησσοσ	γρ.	Ἐρυσσοσ
»	14	»	10	λείψανα	»	λείψανον
»	14	»	11	Μίτικας	»	Μύτικας
»	15	»	19	νότιον	»	βόρειον
»	18	»	26	(ἐν ταῖς σημειώσεσι)	4 γρ.	1
»	20	»	29	Κεραμειαῖς	»	Κεραμειαῖς
»	24	»	1	Λακκιθριστιανὸς πρόσθετες καὶ Λακκιθρινός.		

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΑΛΣ2.Φ8.0031

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Έν Ἑλλάδι δραχμαὶ νέαι ἤτοι φράγκα . . . 14
Έν τῇ Ἀλλοδαπῇ 14

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ